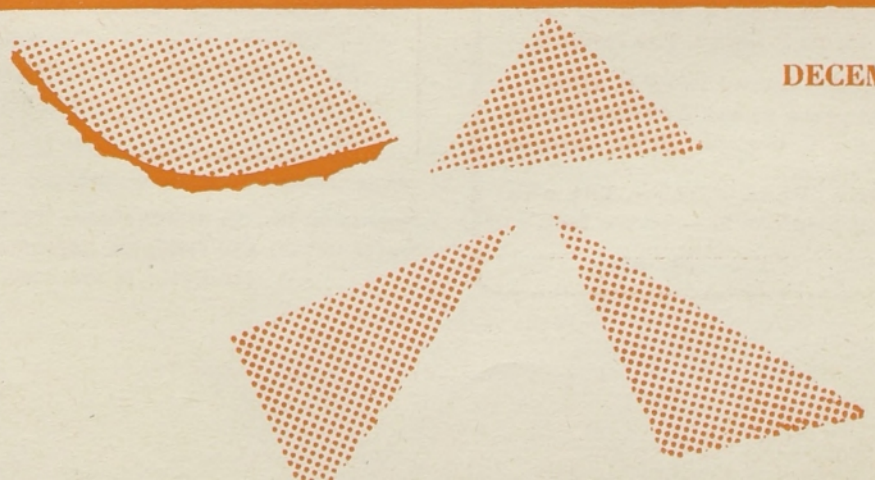
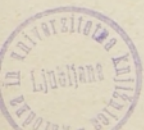

MLADIKA

LETO II. - ŠTEV. 12

DECEMBER

1958

12

IZHAJA VSAK MESEC

Uredila

Jože PETERLIN in Dušan JAKOMIN

VSEBINA

Karel Mauser: Sveti večer . . .	201
Franc Udovič: Pesem božične noči	202
Božične melodije	203
Ivan Bolčina: Goriška zrela jesen	205
Jože Prešeren: Vrednost dela . .	206
S. Kollwitz: Božično darilo . . .	208
Neva Rudolf: Kot da je spet pomlad	210
Jože Prešeren: Liturgija	212
Pomenki pod domačim krovom . .	212
Književnost in umetnost	214
Franc Jeza: Moč ljubezni	214
K. R.: Sikstinska kapela	217
Franc Jeza: Tlaka Slovencev . . .	218
Radijski spored	220
Beseda o slovenskem filmu	222
Za kratek čas	223

Uredništvo in uprava: Trst, Via Trento 2 - Gorica, Riva Piazzutta 18

Poštni čekovni račun št. 11-975
Registrirana na sodišču v Trstu št. 193
Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

**Blagoslovljene božične praznike
in srečno novo leto 1959 želijo:**

MLADIKA

Srečen božič vsem sotrudnikom in bralcem.

SLOVENSKA PROSVETA

pozdravlja za božič vse krajevne organizacije in prijatelje slovenskega prosvetnega dela in jim želi mnogo uspehov v novem letu.

SLOVENSKO KATOLIŠKO PROSV. DRUŠTVO V GORICI želi vsem prosvetarjem in vsem Slovencem na Goriškem in po svetu prelepo božično duhovno preropenje.

DUHOVSKA ZVEZA

v Trstu bralcem in sotrudnikom z željo, da bi jih »Mladika« razveseljevala in plemenitila njihovo mišljenje in da bi prinašala v slovenske družine čisto resnico in blagovest Evangelija.

SLOVENSKI ODER

pozdravlja vse svoje člane in obiskovalce dramskih prireditiv. Srečen božič!

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

bo v božičnih praznikih v duhu tesno povezan med seboj, s prijatelji in z vsemi Slovenci po svetu.

S. K. P. D. »JOŽE ABRAM« V PEVMI

želi vesel božič vsem svojim članom in prijateljem.

RADIJSKI ODER

želi, da bi s čim boljšimi oddajami zadovoljil in razveseljeval svoje drage poslušalce. Vesel božič!

SLOVENSKA KATOLIŠKA SKUPNOST

želi srečne praznike svojim prijateljem in somišljenikom.

»KATOLIŠKI GLAS«

pozdravlja svoje bralce in jim želi vesele praznike in srečo v novem letu.

MARIJANIŠČE NA OPČINAH

želi gg. duhovnikom in vsem svojim dobrotnikom po župnijah blagoslovljen božič in srečno novo leto.

SLOVENSKA DIJAŠKA ZVEZA IN DEKLIŠKA ZVEZA ter ostale verske organizacije žele svojemu članstvu in njihovim družinam blagoslovljene praznike.

SKAVTSKA DRUŽINA

bo v velikih praznikih tesno duhovno združena ob jaslicah. Pozdravlja vse svoje prijatelje in dobrotnike.

SLOVENSKA MARIJINA DRUŽBA V ROJANU

svojim članicam in vsem slovenskim družinam v Rojanu. Enako tudi gradbeni odbor za novi Marijin dom.

KINO-DVORANA BAZOVICA

želi v praznikih in v novem letu čim bolj zadovoljiti svoje obiskovalce.

SLOV. KAT. PROSVETNO DRUŠTVO V ŠTEVERJANU

želi članom in prijateljem vesel božič in blagoslovljeno novo leto.

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina (12 števil) 1200 (1400) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

SVETI VEČER

Nebo je zvezdnato in mraz je sneg osrenil. Pa glej: po hišah se duri odpirajo, družina kadri in kropi in z roženkrancem blagoslov za hišo, kaščo in hlev prosi. Svetlo žerjavica tli in brinjeve vejice dihajo svetonočno razpoložene v vse kote. Stari svetniki na steklo risani so umiti in srečni, gazi od hiš do cerkvice so utrte.

Skozi zamrznjena okna pesmi dišijo, te naše lepe stare božične pesmi, v katerih še trepeta glas naših dedov in babic, ki so te pesmi molili in ne samo peli. Prisluhni! Kako lepe in preproste so besede, kako globoka in iskrena je vsebina. Mi, ki smo se novega sveta preobjedli, vsaj na Sveti večer se v stari svet vrnimo, vsaj na Sveti večer stare pesmi oživimo, da se bomo po teh pesmih in po starih običajih sešli z vsemi, ki ne živijo več med nami, pa so nocoj po hišah z Jezuščkom naši gosti.

Ko bodo v cerkvi orgle zabučale, iz bučanja v tiho šumljanje starih božičnih pesmi prešle, zgani se, prijatelj moj, in stopi nazaj v preteklost. Stisni roko starim, njim, ki so nam te pesmi ohranili, njim, ki so nam hiše z žegnano vodo kropili, da je blagoslov božji do današnjega dne v njih ostal.

Karel Mauser

MIR LJUDEM NA ZEMLJI

Krščanska dobrodelnost je dobila s podelitvijo letošnje Nobelove mirovne nagrade katoliškemu duhovniku, dominikancu p. Juriju Pireju, visoko in nepristransko priznanje. Kdo je p. Pire in kaj dela?

P. Pire je duhovnik dominikanskega reda. Po rodu je Belgijec in je tudi našemu mestu poznan gost, saj ga je že dvakrat obiskal v svojem dobrodelnem poslanstvu. Med vojno se je p. Pire aktivno udeleževal v odporiškem gibanju kot dušni pastir. Ko pa je po vojni videl strašna materialna in duhovna razdejanja Evrope, se je posvetil vojnim beguncem, zlasti onim, ki si v tujem svetu niso mogli ustvariti novega doma in najti kruha z delom svojih rok. To so bili predvsem mladi, stari in bolni begunci, katerih niso nikjer marali sprejeti. Življenje v begunskih taboriščih je težko in more in mora biti le prehodno. Toda kako rešiti težko vprašanje in najti tem revežem nove domove, delo in obstoj? P. Pire se je lotil tega dela. Treba je bilo premagati nešteto ovir in dvigniti težko zaveso samoljubja evropskega zapada, da je odprl srca žrtvam komunizma. P. Pire je prišel na novo zamisel. Začel je zbirati sredstva in ustanavljal evropska naselja — evropske vasi — z namenom, da bi dal dom, delo in veselje onim, ki so bili primorani zapustiti rodni dom in domačo grudo. Poslanstvo p. Pireja ne nosi znaka globa miru temveč srce, srce, ki je odprto vsem. P. Pire je doslej ustanovil že šest begunskih naselij, in sicer dvoje v Nemčiji, po eno pa v Avstriji, Belgiji, Posarju in na Švedskem. P. Pire ne zahteva dokumentov, ampak po vzgledu usmiljenega Samarijana ne izgublja časa z razpravljanjem, temveč pomaga.

Danes je vse preveč raznih kongresov, konferenc in srečanj na visoki ravni pri ustvarjanju nove Evrope. Francoski državnik Schuman predvideva novo, združeno Evropo šele po dveh rodovih, p. Pire pa s svojo dobrodelnostjo novo Evropo že ustvarja. Ta njegova Evropa in njegovo nesebično delo za lačno in preganjano človeštvo sta dobila uradno najvišje priznanje s podelitvijo Nobelove mirovne nagrade za leto 1958.

»Priatelj,« pravi p. Pire svojim dobrotnikom, »jutrišnji dan se je že dvignil in temelji na praktičnem pojmovanju evangelija ...«

Maks Šah

Pesem božične noči

FRANC UDOVIČ

Visoko pod hribi leži vas, vas vase zaprta, vsa sključena in mirna. Kot otrok se stiska v dve gubi pod odejo, da bi ji bilo topleje.

Z visokih planin je namreč zdrsnil čez noč sneg na polja, na drevesa in na strehe. Tri dni je gnetlo, da so komaj ljudje sproti gazili v sneg do najbližjih poslopij. Šele ko je prenehalo snežiti, so vzeli lopate in loparje v roke ter začeli odmetavati sneg, da so bile spet širše poti od hiše do hleva in svinjakov, pa do poda in drvarnice. Potem so speljali stezo na vaško pot in dalje do velike ceste. Po treh dneh se je vasica spet odprla svetu. V visokih škornjih, v kožuhe zaviti in s kučmami pokriti so jo obiskali prvi sosedje.

A v decembru je dan tako kratek in večer tako dolg, posebno za tiste, ki niso navajeni samevati doma. Te dni so obiski dobrodošli. Kmetje in dekleta pa komaj čakajo pevske vaje pri farnem organistu.

Takoj za cerkvijo je bilo organistovo stanovanje: majhno, skromno, še za samca in gospodinjno tesno. V eni sobi se stiska harmonij s kupom not in nekaj stoli. Franc je prižgal petrolejko in jo obesil pod strop. Potem je še enkrat obrisal prah s harmonija, uredil velike liste z notami, nato sédel, da bi igral, pa spet nestrpno vstal, se počesal in popravil kravato. Tudi za Franca je bila vsaka pevska vaja velika sprememba v enoličnosti. Komaj je čakal svoje pevce in pevke, da so se oglasili v veži. Bal se je, da jih tisti večer zaradi tolikega snega ne bo.

A tudi pevcev ni zadržala slaba pot doma. Prvi je prišel Hans, potem Jože in Jurij, dekleta so prišla kot navadno, skupaj. Oteпали so sneg na pragu, potem veselo vstopali drug za drugim. Objela jih je toplota, da so jim kmalu zažareli obrazi. Šalili so se, nasmejali, povedali novice, dokler ni organist Franc prekinil živahnega pogovora, češ, da ni več časa, ker so že božični prazniki pred durmi in je treba s pevsko vajo pričeti. Sedel je za harmonij in začel igrati. Pogovor je utihnil in Franc je poklical bliže najprej soprane. Potem so prišli na vrsto alti in drugi glasovi. Organist Franc je prekinjal sredi pesmi, popravljaj in ko je pesem zazvenela v harmoniji, so se mu razširile ustne v nasmeh. Dolgo v noč so peli.

Ko je bilo vaje konec, so se začeli pevci polagoma razhajati. Fantje so pospremili dekleta in tudi organist jih je spremljal. Bil je družaben in živahen. Njegove črne oči so sijale prodorno in poredno, ko pa je igral in pel, so postale otožne in skoraj vlažne. V tiste oči so se pevke zazirale in jih tiho ljubile. Vsi so ga imeli radi, ni pa moglo ostati skrito, da so se prepogosto srečavale s Štefi, ki je navadno pela solo v pesmih. Ko so odhajali od pevskih vaj, je organist zadnji del poti do hiše spremljal Štefi sam.

Tako tudi tisti večer pred božičem. Odprl ji je že leso na dvorišče, potem sta postala in se ozrla v zvezdno nebo ...

»Poglej, Štefi, koliko zvezd!« je rekel Franc. »Na tisoče jih je!«

»Že nekaj večerov je nebo tako lepo, zdi se mi vsaka noč svetlejša in lepša, čim bliže je božični noči,« je dodala Štefi.

»Tudi jaz hodim po klancu za vasjo skoraj vsak večer in mislim na sveto družino, ki je bila revna in preganjana, a je bilo vendar toliko ljubezni in sreče v njej.«

»Poglej, zvezda se je utrnila! Nekdo je umrl,« je skoraj žalostno reklo dekle.

»Ali pa se je nov človek rodil. Štefi, jaz mislim rajši na življenje! Kako bo letos? Za prihodnji božič ne bi bil rad več sam. Moje stanovanje je tako mrzlo in pusto, ne bom več vzdržal v njem.«

»Franc, ne prehitvajva časa. Saj veš, da čakam tudi jaz samo tisti čas, ki bo najin ... A zdaj lahko noč!«

»Počakaj še nekoliko, Štefi!« je prosil Franc.

»Pojdiva, Franc, saj bi rada oba, da bi bila najina družina podobna betlehemska. Letos prideš na sveti dan k nam na kosilo. Govorila sem že z očetom.«

(Nadaljevanje na str. 204)

Neva Rudolf

Slavenski bázič

O, ne govori!

Zdaj v jaslicah lučka brli.
Zlati trepalnice njen nežni sij:
zdaj smeš samo šepetati.

Marija in Jožef sta utrujena oba
od dolgega romanja preko morja.
In čula sta prošnje, vzdihe, skrbi:
jokala je žena tolminska,
tožila Vipavka
in s Krasa je mati vsa trudna prišla:

Ne joči! Ne joči:
saj nismo vsi sami,
saj Jezušček z nami bedi.
Zdaj moli.
Poklekni in moli za rod naš,
o, moli za zemljo slovensko!

Branko Bohinc

Sveta noč

Skoz nizka vrata lije pramen rdeč,
vabeče po poljani se razliva;
pastirjev glas, od sreče ves drhteč,
iz dalje skoz tišino se previja.

V votlini svet ljubezni se smehlja,
otrok ročice hrepeneče širi
kot hotel bi jih speti krog sveta,
da srca razviharjena umiri.

Nocoj kot žamet mehko je srce,
v njem topla misel — moja večna luč.
Zvonovi svetonočni že zvone.

Svetal šepet prečudežne molitve
z njim kerubi in serafi hite
v moj dom za praznik najine združitve.

Ljubka Šorli:

Jezušček sanja

V Marijinem naročju Jezus spi,
sladko se v spanju Materi smeji:
Po sinjem nebu z angeli igra se,
ovčice bele na meglicah pase.

Marija srečna gleda mu v obraz —
to njen najlepši je, najslajši čas ...
O, da bi vedno mu ob strani stala,
ga pred trpljenjem težkim varovala ...

Ko dan zasveti se izza gorá,
bo na livade betlehemske šla
in si naročje s cvetjem napolnila.
Lepo, lepo bo domek okrasila ...

In ko se v jaslih Jezušček zbudi,
se hlevček mu kot rajski vrt zazdi ...

Božično drevo v megli našega mesta

TRŽAŠKI UTRUPI

Še malo, pa bodo zagorele luči na dreveščku v našem mestu. Megla sicer lega na trg, a bo morda le prodrlo sonce do njega.

V tržaški kulturni kroniki pa moramo prav pred prazniki omeniti nekaj drobnih, a vendar pomembnih dogodkov. Tržaški duhovniki so izdali svoj tiskani versko-cerkveni list *Naš vestnik*, ki prinaša obvestila o cerkvenem in verskem življenju, ki mora zanimati slovenskega katoličana v Trstu. List se nam zdi zelo potreben in bo brez dvoma pripomogel k poživitvi verskega življenja.

Literarne vaje so pričele svoj deseti letnik. Dijaki, ki list pišejo in vzdržujejo so lahko veseli desetletnice.

Stenski koledar je letos izdalo Marijanišče in bo prav gotovo zelo olepšal slovenske domove s svojim izrazitim slovenskim značajem.

Dolinski zvon pa je župnijski tiskan list Doline, ki izhaja redno za velike praznike. Te dni so prejeli župljani božično številko lista.

Naša daritev je naslov zelo lepega in okusno ilustriranega molitvenika, ki ga je izdalo te dni Marijanišče. Kot že naslov pove, je to predvsem razlaga svete maše. Na sodoben in prepričljiv način vodi knjižica katoličana k velikim dogodkom svete daritve ni mu pomaga doumeti veliko skrivnost.

Vse te publikacije je tiskala zelo okusno tiskarna Graphis v Trstu.

Mohorjeve knjige so že v naših domovih. Trst je sicer v koledarju malo zastopan, pač pa je določenega več prostora Goriški, Koroški in Ameriki in bo tako gotovo koledar našel dosti zanimanja posebno med tamkajšnjimi Slovenci.

Jože Peterlin

PESEM BOŽIČNE NOČI

»Res, Stefi? Hvala ti!« Franc je bil ves srečen.

»Lahko noč, Franc!«

»Lahko noč!«

Stefi je podržala svojo roko v Francovi, potem je odšla in zaprla. Vaški organist Franc pa je še dolgo stal ob ograji njenega doma in čakal, ali bo odprla okno. Pa ga ni. Prižgala je luč v svoji kamrici, da je segel pramen svetlobe po snegu čez vrt in dosegel tudi njega, kmalu pa je ugasnil in Franc je odšel počasi po zmrzlem snegu proti vaški cerkvi.

Med potjo je že Franc v mislih ustvarjal svoj dom: svetlo pobeljene sobe, s svilenimi zavesami pokrita okna, zibelka ob postelji in v njej otrok; nad rdeči, smejoči se obrazek pa se sklanja mlada mamica Stefi in on — mladi oče. Tedaj bodo pevske vaje odveč, ker bodo motile tiho ubranost njegovega doma, ker bodo preveč kričeče in bodo otroka budili z močnimi glasovi. Sam bo kuril ogenj v peči, da bo toplo in prijetno, hitro bo končal na koru in pritekel domov, vsak dan, vsako nedeljo... Nič več ne bo tako sam in zapuščen kot zdaj, ko se razidejo pevci na svoje domove.

Prišel je do cerkve. Na nasprotni strani njegovega stanovanja se belijo zidovi župnišča in okno v prvem nadstropju, kjer stanuje kaplan, je še vedno razsvetljeno. »Dela,« pomisli organist, »pripravlja se za veliki božični praznik.« Kaplan Klemen je mlad in svež, visoko zravnane je hodil po sobi, se ustavil, sedel za mizo in pisal. Potem je stopil k oknu in se zagledal v zvezdno noč. Že hoče Franc vreči kamenček v šipo, saj sta velika prijatelja, pa se skesa in odide domov.

Vsa vas že počiva v mirnem spanju pod belo odejo. Okna so ugasnila drugo za drugim. Le organistovo in kaplanovo še sije v noč. Kaplan Klemen piše pridigo za sveti dan in ves živi z Betlehemom. Organist pa misli na domove, ki so polni ljubezni in vsak zase odsev ljubezni božje družine...

Potem je prišla božična noč. Že v mraku je praznik. Ko se oglase prvič zvonovi, je na deželi že davno vse delo opravljeno. V vseh prostorih hiše zasveti luč, da bo novorojeni Bog lahko stopil v sleherni kotiček. Ta večer so tudi odrasli otroci: delajo jaslice, izrezavajo pastirčke, pripravljajo mah in ko pride gospodinja s peharjem lešnikov, orehov in jabolk ter vse potrese po tleh kot bi hranila piščeta, se pehajo vsi za sadeži, majhni in veliki otroci.

Po večerji fantje pripravljajo svoja darila za dekleta in dekleta skrbno zavijajo drobne spominčke, da jih bodo mimogrede stisnile fantu v roke. Ta večer se nenavadno dolgo oblačijo, da bodo čim lepše pri polnočnici.

Tudi kaplan Klemen je že gotov z jaslicami in veliki sobi župnišča, kjer se shaja vsa družina. Odmolil je večerno molitev in zapeli so že božične pesmi, kar potrka nekdo na vrata in želi z gospodom govoriti. Odpro mu in pokaže se kmet iz vasi na hribu. Hitro sname klobuk z glave, ko zagleda gospoda kaplana in tiho pozdravi. V njegovem pozdravu je rahla bojazen, ki jo kaplan takoj čuti.

»Kaj je novega, dragi Marolt?« vpraša gospod Klemen.

»Gospod, lepo prosim, če bi prišli k nam in bi krstili našega novorojenčka.«

»Kaj je taka sila, Marolt? Nocoj je sveti večer in polnočnica se bo kmalu pričela.«

»Vem, gospod. A naš mali je tako slab, tako drobceno in majhno bitje je in bojiva se z ženo, da bi umrl brez svetega krsta.«

»Pa kdaj je bil otrok rojen?«

»To noč, gospod. Pred nekaj urami. Prosim, če morete!«

»Pridem Marolt. Takoj pridem, da bom še do polnočnice nazaj.«

»Zunaj imam trske in vam bom svetil. Tako boste lažje hodili.«

»Samo suktno vzamem in pridem.«

Kaplan je hitel za možem, ki mu je svetil po ozki sneženi stezi. Nič nista govorila. Pod nogami jima je škripal zmrzli sneg. Hitela sta v tiho noč. Mož je pripeljal kaplana do osamele lesene kočice. Dim se je vil nad streho in skozi okence je sijala luč. Na revnem ležišču je slonela mlada mati nad otrokom, ki je neprestano jokal. Ko je duhovnik krščeval otro-

ka, je nehote pomislil na žive jaslice pred seboj. Oče je klečal in ves presunjen veroval v mlado življenje, materi je žarel obraz od sreče in skrbi za to mlado življenje. Se malo je kaplan ostal, potem se je poslovil. Stopil je v mrzlo noč in utrinek sreče tega doma in mlade družine ga je spremljal.

»Moj Bog,« je mislil, »zdaj vem, kako reven si prišel na svet. Kot otrok, ki sem ga pravkar krstil. Da, hlevček, mrzod prodira vanj — a tam je tako velika ljubezen! Ljubezen družine, ki vse prenese, vse premore... O, čudovita noč... Sveta noč, blažena noč...«

Morda je moral narediti nocoj to pot, da mu je toliko bliže Betlehem. Kmalu bo polnoč. Kaplan je dvignil zamišljeni pogled od ozke gazi. Nad njim je bleščalo tisoče zvezd. S hribov, iz oddaljenih koč pa so se premikale luči. Ljudje so hiteli k polnočni maši. Vedno več luči, vedno bliže so se pomikale in se potem zlivale v eno samo gorečo reko, ki se je prelivala prav do cerkve, prav do cerkvenega praga. Tam so luči ugašale, ker je objemala vso cerkev in vso faro drobna lučka z jaslic.

»O, da bi mogel zapisati vso to poezijo in vso ljubezen, ki jo čutim tale trenutek do božje družine,« je mislil gospod Klemen, »in do teh mojih faranov... do vseh ljudi!«

Jaz, Klemen Mohr, pojem pesem božjemu otroku... V jaslicah spi, Marija sloni nad njim, da bi ga s toplim dihom ogrela. Nikogar ni bliž... Le jaz, preprosti pastir...

Sveta noč, blažena noč,
vse že spi, je polnoč,
le Devica z Jezusom tam
v hlevcu varje Detece nam.

Spavaj Dete sladko, spavaj Dete sladko...«

Gospodu Klemenu so se stavki prelivali v verze, srce mu je prekipevalo od sreče.

Se nikdar ni kaplan Klemen govoril pri polnočnici tako lepo kot nocoj. Besede so se mu vezale v rimi in so zvenele čudno lepo. Nihče ni zakašljaval, nihče nocoj šepetal, vsa soseska je upirala svoj pogled v kaplana Klemena, ki ga še ni videla tako polnega poezije, tako veselega in srečnega. Beseda se mu je spreminjala v pesem, pel je kot nikdar doslej.

Po končani polnočnici je stopil kaplan k organistu Francu in mu dal verze, ki jih je napisal takoj po polnočnici. Duhovniku Klemenu poje srce, kako bi tudi organistu ne pelo. Prosil je, naj pesem uglaši.

»Tole sem napisal, gospod Franc! Ali bi hoteli pogledati, če se da komponirati,« je prosil gospod Klemen.

»Tudi jaz nisem bil še nikdar tako blizu skrivnosti in lepoti božičnega dogodka kot nocoj,« je govoril organist. »Morda bom mogel zapeti, kar zdajle čutim. Berite mi, gospod Klemen, berite!«

In kaplan je bral: Sveta noč, blažena noč...

Organist Franc je igral... Mislil je na otroka, na mlado mater na skromen prostor, na burjo in mrzod. In na ljubezen, ki ne čuti ne pomanjkanja, ne mrzoda.

Kaplan Klemen in organist Franc sta pela in igrala do zorne maše. Znova in znova je melodija tipala v noč.

Pri zorni maši pa je poskusil Franc zaigrati melodijo na orgle. Onemel je sam in z njim vsa soseska. Vsi so gledali na kor in kaplan Klemen je za trenutek prenehal maševati. Zdaj je pela vsa cerkev, pela je vsa vas: Sveta noč, blažena noč...

Vasica spi spokojno spanje. Sneži na hiše, na dvorišča, na hleve... V gori se trga plaz in bobni nad vasjo.

Organist Franc že davno počiva na pokopališču in kaplan Klemen je odmolil zadnji očenaš, potem se je tiho umaknil.

Nad vasjo pa plava še vedno čudovita melodija. Odplaval je dalje v svet, preko oceanov in strmih gora, na farme in pampe, preko puščav in pašnikov, plava v veselje pesem dveh src iz majhne gorske vasice.

GORIŠKA ZRELA JESEN

V Gorici ima prosvetno delo svojo začrtano pot. Kulturne večere smo imeli dne 4. oktobra, ko je g. Vinko Zaletel govoril o **Koroški**. Naslednji kulturni večer je bil 15. oktobra; na njem je imel g. Komac Maks zanimivo predavanje: »**Marija v umetnosti**«. Tretji kulturni večer pa je bil 4. novembra. Tokrat nam je spet g. V. Zaletel s skioptičnimi slikami prikazal letošnje **lurško romanje**. Mislim, da ne pretiravam, če trdim, da so taki in podobni večeri kulturno in narodno zelo pomembni, saj duhovno obogatijo vsakogar, ki se jih udeleži. Pri vseslovenskem taboru v Dolini so poleg drugih sodelovali tudi pevci SKPD iz Gorice. Tabor, ki je bil 26. oktobra, bo ostal po svoji mogočnosti neizbrisen v spominu vseh, ki so se ga udeležili.

Sedaj pa pogledimo izven Gorice k SKPD v Pevmo in Števerjan. V **Pevmi** je bil kulturni večer, na katerem je predaval spet g. Zaletel o lurškem romanju.

Dne 9. novembra je SKPD iz Gorice gostovalo v Pevmi z opereto: »**Zvesto dekle**«, z burko in šalami. Orkester, zbor in solisti so se prav lepo vživeli v svoje vloge in nam tako pričarali košček pristno slovenskega življenja. Udeležba občinstva je bila hvalevredna. Naslednjo nedeljo zvečer, to je 16. novembra, je isto društvo z istim sporedom nastopilo v Doberdolu.

In še Števerjan! Sredi jesenskega vabljevega dela v vinogradu in v kleti so se vrata prosvetnih prostorov zopet odprla in domače prosvetno društvo je imelo svoj redni občini zbor dne 9. novembra. Po pregledu dosedanjega dela, je bil razrešen prejšnji odbor in izvoljen novi z g. **Danilom Bajtom** na čelu. Novemu odboru želimo tudi mi obilo uspeha in božjega blagoslova. Rad bi omenil še dva pomembna dogodka v okviru SKPD v Gorici. Ker mi je prostor odmerjen, bom samo v glavnih potezah poročal o zgoraj navedenih dogodkih, čeprav bi bilo zelo potrebno spregovoriti o vsakem posebej zelo podrobno.

Prvo nedeljo oktobra je bila v Podgori pri Gorici rožnenska pobožnost v okviru stoletnice lurških dogodkov. Vsi naši zbori so s skupnim nastopom počastili v cerkvi Njo, ki je popolnost in središče božje harmonije. Koncert, ki je obsegal 7 pesmi, je vodil prof. **M. Filej**.

Drugi pomembni dogodek pa je bil v nedeljo 23. novembra, ko so se v Marijinem domu na Placuti pomerili **goriški zbori** med seboj. Tekmovanje je bilo resno in na dostojni višini, o čemer bomo še spregovorili.

Tako je bilo v kratkih potezah jesensko prosvetno delo na Goriškem, nekaterim v ponos in veselje, nekaterim, žal, pa v napotje.

Ivan Bolčina

Razdelitev nagrad

*Daleč za morjem
so poti zasnežene,
je zasanjana krajina...
Beli božič!*

VREDNOST DELA

JOŽE PREŠEREN

Delo! Za nekatere poniževalno, za druge čast. Nekateri delo cenijo, drugi ga odklanjajo. Kaj sodi Cerkev o delu? Nekaj misli. Sveto pismo pravi: »Bog je rekel prvima človekoma: Plodita in množita se ter napolnjujta zemljo in podvrzita si jo...!« (Gen. 1, 28). Papež Leon XIII. piše v okrožnici *Rerum novarum*: »Bog je dal zemljo v uporabo in uživanje vsemu človeškemu rodu.« In Pij XII. je govoril: »Vsak človek ima po naravi osnovno pravico, da uporablja materialne dobrine zemlje.« (Rad. govor ob 50-letnici R. N.).

Med dobrinami so nekatere, ki takoj služijo človeku: zrak, voda, nekateri sadeži. Ali mnogo več jih srečamo v naravi takih, ki jih je treba prej **predelati**. Rastejo drevesa, ne pa pohišstvo, ki ga človek potrebuje; v zemlji so razne rude, ni pa orodja, strojev, prevoznih sredstev; so ovce, ni pa obleke. Mnoge sile je človek moral šele odkriti, preden jih je začel uporabljati v svojo korist. Človekovo prizadevanje, da stvari pripravi tako, da mu služijo, imenujemo delo.

Z napredkom civilizacije bo človek z **manjšim trdom** pripravil več stvari. Mnogo dela že opravljajo razne gonilne sile, kakor veter, voda, električna, parna, atomska sila s stroji vseh vrst. Tako človek uporablja dve vrsti dobrin: ene, ki mu pomagajo proizvajati druge, in te služijo njegovim potrebam. Proizvajalne dobrine mu prihranijo mnogo časa in moči, ki jih zato lahko uporabi za izpolnjevanje svojih človeških in krščanskih dolžnosti, naravnih in nadnaravnih, zasebnih in družbenih, verskih in kulturnih nalog.

Vsako delo zahteva od človeka uporabo razuma in telesnih moči. Nekatera dela bolj zaposle duha, druga bolj telo. Nima pa vsak človek enakih zmožnosti, zato je velikega pomena, da se usmeri v tisto delo, ki je zanj primernejše. Laže in popolneje pa ga bo vršil, če se bo zanj strokovno usposobil.

Z delom človek ne predeluje samo stvari, ki jih za življenje in za doseg cilja potrebuje. Delo nam pomeni tudi vsako **prizadevanje za javno blaginjo**. Tudi stražnik, ki usmerja cestni promet, učitelj, ki vadi otroke brati, pisati, računati, duhovnik, ki moli, mašuje, opravljajo koristno delo.

Reči moramo celo, da dela tudi bolnik, ki radovoljno prenaša trpljenje in zadoščuje za grehe drugih. Nepopolno, preveč materialistično bi si namreč predstavljal javno blaginjo, kdor bi mislil, da obstaja samo ta svet. Upoštevati moramo tudi življenje po smrti.

Niso delavci samo tisti, ki dobivajo za svoje delo določeno plačo. V najboljšem pomenu so delavci vsi, ki kaj delajo, v nasprotju s tistimi, ki nič ne delajo.

Če pod besedo »delo« razumemo vsak doprinos k javni blaginji, moramo reči, da **ima vsak človek pravico in dolžnost delati**, ker morejo vsi sodelovati pri ustvarjanju tistih pogojev, ki so potrebni za pravo človeško življenje. Način dela, ki ga vršimo ali bolj z rokami ali z glavo, v tem ali onem poklicu, pa zavisi od sposobnosti posameznega človeka.

V božjem razodetju in v nauku Cerkve je jasno izražena dolžnost, da človek mora delati. Sveto pismo stare zaveze pravi: »Gospod Bog je postavil človeka v raj, da bi ga obdeloval.« (Gen. 2, 15). »V potu svojega obraza boš jedel kruh, dokler se ne povrneš v zemljo, iz katere si vzet.« (Gen. 3, 19). In v novi zavezi beremo: »Kdor noče delati, naj tudi ne je.« (2 Tes. 3, 10). Pij XII. uči, da je delo za človeka potrebno in da narava nalaga delo kot osebno dolžnost. (Radijski govor o binkoštih 1941).

Dolžnosti dela odgovarja **pravica do dela**. Ta pravica je v tem, da vsakdo, ki je zdrav in sposoben za delo, delo tudi dobi, da lahko vzdržuje sebe in tiste, za katere je dolžan skrbeti. Družba mora biti tako urejena, da lahko dobe delo vsi, ki so zmožni in voljni delati. Za to mora v prvi vrsti poskrbeti javna oblast. Bogatini naj bi svoj denar naložili v podjetja, da drugim nudijo priložnost za delo. Mladi ljudje, ki dovršijo šole in so strokovno usposobljeni, upravičeno pričakujejo, da bodo delo dobili. Če bi kdaj zaradi izrednih razmer ne mogli vsi dobiti dela, imajo brezposelni pravico do podpore.

Druga pravica, ki jo imajo delavci, ki so že zaposleni, pa je, da lahko **svobodno in neovirano delajo**. Kdor bi jih

pri tem zadrževal, bi jim moral povrniti škodo, ki bi jo utrpeli.

Delavec ima pravico zahtevati, da vrši delo v takem položaju, da mu ne preti nevarnost za zdravje, nravnost in za vero.

Ni prav, če se ženam, mladim ali starim ljudem nalaga delo, ki zanje ni primerno.

Delo ne sme trajati predolgo. Ni mogoče reči: delavec naj dela samo toliko ur na dan, na teden, na leto! Kar je primerno v eni dobi, ni primerno v drugi; kar je za eno deželo, ni za drugo; kar velja za eno vrsto dela, ne velja za drugo vrsto.

Delavec ima pravico do prostega časa, da se telesno spočije in okrepi, da more poskrbeti za družino, za izobrazbo, da zadosti svojim verskim dolžnostim.

Pravico ima do plače, ki zadostuje za dostojno vzdrževanje njega in njegove družine. Vzdrževanje nam pomeni hrano, obleko, stanovanje, pa tudi potrebno razvedrilo in izobrazbo. Kadar podjetje ne more dajati družinskih plač, je potrebno, da prejmejo družine posebno pomoč iz drugih virov. Ko otroci dorastejo, naj tudi oni po svojih močeh pomagajo vzdrževati družino.

Za obrambo svojih koristi imajo delavci pravico, da se organizirajo. Največ sporov rešijo mešani sindikati gospodarjev in delavcev. Kadar drugače ne morejo priti do svojih upravičenih zahtev, imajo na razpolago izredno sredstvo: stavko.

Pravičnost pa zahteva, da delavci svoje delo vestno opravljajo. Ne bi imeli pravice do plače, za katero so se pogodili, če bi zapravljali čas z lenobo, praznimi pogovori, nepotrebni odhodi iz delavnic.

Delavci, ki pridelujejo stvari, da služijo ljudem v njihovo izpopolnitev in v dosego njihovega cilja, sodelujejo pri božjem stvariteljnem delu. Na neki način nadaljujejo delo stvarjenja, ko predelujejo dobrine, ki jih je Bog ustvaril in jih dal ljudem na razpolago.

Vsako resno delo zahteva truda, napora, žrtev, zato ima tudi odrešilen pomen, ker z njim človek dela pokoro za svoje grehe.

Iz tega pa sledi, da ima vsako pošteno delo veliko vrednost. Visoko je dostojanstvo vsakega delavca, pa naj opravlja najpreprostejše ročno ali najduhovnejše umsko delo. Neizmerno je povzdignil dostojanstvo delavca božji Odrešenik, ki je na zemlji najprej delal kot obrtnik, a je šele potem učil ljudi in se zanje daroval.

Bruna Pertot

Božični akordi

V belem snegu drevesa
trepetajo,
sto drobnih odsefov
se v vejah poigrava
in v jaslih Jezus
tiho se smehlja.
Trenutek sreče:
da mogla bi ga ujeti
in zakleniti
v dno srca!

Jože Pirjevec:

Prihaja

Tiho prihaja
Detece malo
z božjega raja.

Sreče vse polno
s sabo prinaša,
v srce mi bolno
pogleda in vpraša:
»Kaj te teži?
povej na uho,
zakaj krvavi
srce ti tako?«

Nič nisem skrival,
povedal sem vse,
rad sem pokazal mu
svoje gorje.

*Od nekod nas valijo
zasnežene gore -
Krn, ves molčič
in bel. V tistem miru
bi hoteli prebiti
trenutek sreče!
Trenutek božičnega miru...*

TRI NOVE KNJIGE V TRSTU

TRST JE KLICAL

V Trstu izide le malo slovenskih knjig. Zadnje čase pa smo dobili kar tri. To so:

Mara Samsa: Trst je klical. Založila založba tržaškega tiska. Trst 1958.

Mara Samsa, ki se je rodila v Trstu pred 52 leti in je po poklicu učiteljica, se je že pred davnimi leti oglasila po revijah in dnevnem časopisju z novelami in črticami. V njih je obravnavala največ svojo osebno in tržaško problematiko. Zdaj je prvič zbrala 13 črtic v knjigi Trst je klical.

Skoraj vse črtice so avtobiografske, to se pravi, da pripoveduje Samsova o sebi in svojem življenju, alj pa o dogodkih, ki so na ta ali oni način povezani z njo. V prvih petih črticah govori o svoji mladosti v Trstu, ko je zgubila očeta in mater in prišla v oskrbo tete Karle. Teta je bila stroga, vendar pa jo je poslala v šole, da je doštudirala za učiteljico. A tudi v novem poklicu se ji ni godilo dobro. Te črtice so najlepše v knjigi, polne so otožne melanholije po brezskrbni mladosti in topli družinski sreči. Zgrajene so moderno, sedanost se prepleta s preteklostjo, razmišljanja s čustvi, resnica s sanjami.

Ostale zgodbe so zajete iz partizanskega življenja. V njih obuja pisateljica spomine na leta, ki jih je preživela v gozdu, in povratek v Trst, kamor je prišla kot aktivistka. V njih ni velikih dogodkov, bojev in vsega tega, česar smo navajeni pri tovrstni literaturi. Samsova je tudi v teh zgodbah ostala zvesta sebi, svoji osebni problematiki.

Knjiga je sestavljena iz samih drobnih dogodkov, ki so podani odkrito in s tipično žensko dušo.

BERILO IN BEARLA

Dr. Janko Grampovčan: Berilo in Béarla. Natisnila tiskarna Adria v Trstu. 1958. Samozaložba.

Dr. Janko Grampovčan je doma z Vrhnike, a po vojni živi v Združenih državah Severne Amerike. Njegova knjiga ima preprosto ime, slovensko in irsko (béarla = govor, narečje, jezik), toda je nekaj posebnega v slovenskem jezikoslovju. Dokazuje namreč to, da spadajo Slovenci po starosti med najstarejše narode, da so sodobniki Ircev, Ško-

BOŽIČNO DARILO

PO J. H. R. SALVATORE KOLLWITZ

Bil je večer, eden tistih predbožičnih večerov, ko vlada v domovih že neko svečano pričakovanje. Kot da je že vse delo opravljeno, kot da samo še nekoga pričakujemo: nekoga posebnega obiska in smo vsi kot na trnju; neprestano se zaziramo skozi okno; ko kdo prime za kljuko, se vsi obrnemo v vrata in gledamo, kdo bo vstopil.

V sobi podstrešnega stanovanja je sedel oče in čakal kavo. Bobnal je s prsti po mizi in se nemirno obračal. Drago, starejši sin, ki je že nekaj let v službi, piše božična voščila. Anka ureja razmetane papirje po sobi, najmlajši Saša pa rezlja pastirčke za jaslice.

Že je priplaval vonj kave skozi zaprta vrata v sobo. Anka hoče v kuhinjo, da bo pomagala mami, pa jo ustavi oče in pritajeno vpraša:

»Čakaj, Anka! Ali več, kaj si mama želi za božič? Ali pa morda kdo drug ve?«

»Vem,« odgovori Anka. »Včeraj sem bila z njo v mestu, ko je kupovala. Zelo dolgo je stala pred trgovinami z torbicami. Gledala je v izložbi veliko črno torbico, tako veliko, usnjeno, z več predali. Vanjo lahko spraviš veliko stvari. Dolgo jo je gledala, potem se je ozrla v svojo ponošeno malo torbico, šla in vzdihnila.«

Tedaj je mati vstopila v sobo s kavo. Pogovor je utihnil, da ne bi mati slišala. Vonj je napolnil vso sobo. Potem je rekla Anki, naj prinese še kolač iz kuhinje.

Večerjali so.

Tri dni pred božičem je stopil Drago v tisto trgovino s torbicami. Bila je majhna trgovina v stranski ulici. V izložbi so bile torbice, zraven kovčki in poleg tista črna torbica.

»Koliko pa stane tista črna torbica, prosim,« je vljudno vprašal Drago.

»Tista tam?« je pokazal trgovec.

»Tista, da.«

Trgovec je vzel torbico iz izložbe, jo obrisal s cunjjo, da se je zdela lepša in jo postavil na mizo.

»Pravo usnje. Ročno delo in tudi znotraj je podložena z usnjem, vidite?« je hitel hvaliti trgovec. »Ta bo trajala zelo dolgo. Lahko vam garantiram...«

»In cena?« je vprašal Drago.

»Na žalost, ni torbica posebno poceni. Je pač usnje. Šest tisoč lir.«

»Šest tisoč lir,« Dragu je zaprlo sapo. »Toliko pa res ne bi mogel dati. Je res malo preveč, veste. Ah, saj je pravzaprav tako ne potrebuje, veste. To bi bilo za mojo mamo, pa saj na vse zadnje ne gre toliko ven. Kupil ji bom manjšo torbico, kaj mislite, ta ne bo tako draga...«

Drago ni vedel, kako bi prišel iz trgovine. Nerodno mu je bilo. Nazadnje je obljubil, da se bo še vrnil in je odšel.

Naslednjega dne je prišla v trgovino Anka. Zanimala se je spet za torbico.

»Šest tisoč lir...« je ponovila. Ali imate morda kakšno torbico tudi tako veliko, ki pa ni tako draga? Toliko pač nisem računala, da bi lahko dala za materino darilo... Razen tega bi rada še malo listnico, ki je v izložbi, tisto z monogramom, majhno, rdečo, tisto s črkami S. M.«

Zardela je nekoliko, ko je izrekla črki, potem pa je hitro nadaljevala: »Veste, mati si je sicer želela tisto veliko torbico, a gotovo si ne predstavlja, da je tako draga — kaj naj tudi počne s tako veliko! Saj vendar ne gre nikamor. Tudi nima kaj dati vanjo: ne rdečila za ustnice, ne kaj drugega... Ah, podarila bom mami manjšo listnico, da jo bo imela, ko bo šla v mesto nakupovat... Tako ostane še tudi meni nekaj denarja za tole rdečo.«

Počasi se je izmuznila iz trgovine, ne da bi sploh kaj kupila.

Dan pred božičnim večerom je stopil v trgovino oče.

»Moja žena si je zaželela tisto črno torbico iz usnja. Koliko stane?« je vprašal.

»Šest tisoč lir,« je odgovoril trgovec in vzela torbico iz izložbe.

»Kaj se vam je zmešalo? Šest tisoč lir! Kaj pa mislite, da se tisočake kar po cesti pobira? Ta je pa dobra.« Trgovec ni prišel do besede, tako je bil gospod Zajc razburjen zaradi cene.

»Torbica je iz pravega usnja,« se je končno posrečilo prodajalcu pojasniti.

»In moj denar je pravi denar!« je odločno poudaril mož. »Pa kaj si je moja žena vendar mislila, da se je zagledala v tisto presneto torbico. Človek bi mislil, da bo ženska postala z leti pametnejša, pa je narobe. Šest tisoč! Šest tisoč...« je ponavljal oče in mu ni šlo v glavo, da si žena izbere kaj takega.

»Če ji podarim torbico,« je spet začel, »potem si ne morem kupiti tobačnice za cigare. Potrebujem jo, in še kako nujno! To je moj božič? Ne, ne, meni dajte tobačnico, za ženo pa dajte tisto malo denarnico. Tobačnico pa dobro, prosim, nekaj zanesljivega, gospod, sicer vam jo prinesem nazaj...«

In je trdo odkorakal.

Prišel je božični večer z vso svojo sanjavo domačnostjo, s poezijo in neskončno lepoto. Mrak je postajal vedno gostejši, zagorele so luči v domovih. V podstrešnem stanovanju so pri Zajčevih že postavili jaslice in božični drevesček. Jaslice so bile obdane od majhnih pastirjev, ki jih je izrezljala Saševa roka. Kar preveč se jih je zgnelo okoli preprostega hlevčka. A Saši je bilo tako všeč.

Božično drevesce je bilo bolj revno okrašeno. Nič bogatega ni bilo na njem. Največ je bilo bleščečih trakov in v čokoladni papir zavitih oreh. In vendar je bilo lepo... Nenadoma se je Saško izgubil in izginil nekam iz sobe. Šele čez čas so ga pogrešili. Šel je v ulico, kjer so prodajali torbice.

Trgovec je odpravljajal zadnje kupce, spremljal jih je do vrat in jih ljubeznivo pozdravljajal. Bil je zadovoljen z božično razprodajo. Že je zaprl vrata, ko je priteknel Saša in pritisnil svoj nosek na šipo. Trgovec je odprl in vprašal:

»Kaj pa bi rad, dečko?«

»Ali je ona velika torbica, ki je bila v izložbi že prodana?« je razburjeno vprašal otrok in uprl svoje žareče oči v prodajalca. »Ni je več v izložbi, moja mati pa si jo je tako želela. Potrebuje jo, zelo nujno veste...«

»Ti bi jo rad podaril?« je zanimalo prodajalca.

»Da! In če tudi stane sedem sto lir. Imam denar s seboj. Tukaj je. Prihranjen, veste...« je hitel otrok pripovedovati.

»Sedem sto lir? To je veliko denarja!« je bil trgovec prijazen.

»Za mojo mamo ne. Vi bi morali videti mojo mamo!« je s ponosom hitel pripovedovati otrok.

»Morda pa tvoja mati sploh noče take torbice, morda se bo razveselila tudi manjše, ali celo majhne denarnice,« je poskušal trgovec.

Deček je obupano gledal trgovca.

»Kako morete vendar kaj tako neumnega reči! Če pa moja mati želi prav to veliko torbico. Denarnica! Kakšna neumnost! Ali sploh veste, kaj vse moja mati vzame s seboj, kadar gre z nami ven? Vzame robec, ker ga vedno izgubim, glavnik za mojo sestro, ker ga vedno pozabi, hišne ključke, ključke stanovanja, drugi hišni ključ za mojega starejšega brata, denarnico, rokavice, zdravila za očeta, ki jih potrebuje na poti in še žepno baterijo, ker v naši hiši nikdar ne deluje luč... Ne, moja mati nujno potrebuje veliko torbico.«

»Imaš popolnoma prav,« odgovori trgovec in poboža dečka po glavi. Nato gre do torbice, jo še enkrat pogleda od vseh strani, jo odpre, nato vzame listič s ceno iz nje in pravi:

»Imel si res srečo, dečko! Torbica je tu — vzemi jo — in zdaj tebi, teci, kolikor moreš domov.«

»Hvala, gospod! Naj vam da Bog srečen božič...«

In že je deček tekkel, tekkel, kolikor je mogel. Trgovec je stopil do vrat in gledal še dolgo skozi šipo v zvezdnati večer.

tov, Bretonov in Baskov. Z bogatim besednim gradivom ugotavlja jezikovne zveze s temi narodi in še z drugimi, kot so: Severni in Južni Vendi (Veneti), ki so nekoč živeli od Baltika do Jadrana, Hetiti, Kopti itd. Za vse te trditve navaja cele strani sorodnih besed iz teh jezikov. V tem je knjiga zares nekaj posebnega in kaže na avtorjevo izredno poznanje obravnavanega predmeta.

V prvem delu pa je pregledno podana zgodovina posameznih slovanskih narodov okrog leta tisoč po Kr. Avtor je z zgodovinskimi viri pokazal, do kod so tedaj segali slovanski narodi in kako so v teku časa izgubljali svoje ozemlje.

Knjigi sta dodana dva zemljevida in več slik, na koncu pa številni viri in slovarji.

V uvodu pravi avtor, da je napisal to delo z namenom, da bi Slovenci posnemali svoje prednike, ki so v najtežjih časih ohranili svoj jezik in narodno zavest. Tujcem pa je hotel pokazati, kdo so Slovenci. Ta plemeniti namen je vreden priznanja!

ALAMUT

Vladimir Bartol: Alamut. Roman. Druga izdaja. Založila in tiskala tiskarna Graphis v Trstu. 1958.

Alamut je izšel pred 20 leti v Ljubljani in je filozofski roman. Pisatelj je zajel snov iz zgodovine muslimanskih verskih bojev okrog leta 1092 v Iranu. Osrednja oseba je vodja izmailske verske ločine Hasan Ibn Saba, ki je prikazan kot nekaj nadčlovek in moderni diktator. Že v mladosti je spoznal izmailski nauk: »Nič ni resnično, vse je dovoljeno. Ker je po njegovem mnenju vse dovoljeno, se hoče z nasiljem polastiti oblasti v Iranu. In to mu uspe s tako imenovanimi fedajji, izbranci, ki so prepričani, da ima Hasan ključ od raja, kamor bodo prišli, če bodo padli za izmailsko stvar. Da bi jih še bolj privezal nase, jih spusti za nekaj časa »v raj«. Na neke skrite vrtove je namreč postavil nekaj deklet, ki ljubeznivo sprejmejo fedajje in jih prepričajo, da je pri njih raj in da so one tiste rajske hurije, o katerih govori koran. Fantje se zaljubijo v dekleta in so pripravljeni vse storiti, da se čim prej vrnejo k njim. Hasan jih porabi za atentatorje in z njihovo pomočjo nevzdržno zmaguje.

Roman je snovno izviren in zanimiv, brez zgodovinske barve in precej hladen, razumski. Največ prostora je odmeril pisatelj vzgajanju fedajjev in dekletom v vrtovih. Tu je več naturalizma, v prizorih in govorjenju. Dobro so razviti nekateri značaji, zlasti Hasan, Ibn Tahir in drugi. Delo je prevedeno v češčino in srbohrvaščino. Tržaški izdaji je napisal pisatelj opombe, v katerih je razložil, kako je prišel do te snovi in romana.

Za nedoraslo mladino knjiga ni primerno čtivo.

Martin Jevnikar

ZLOČIN IN KAZEN

Otvoritvena predstava sezone Slov. nar. gled.

Skoraj se je zdelo, da veličastnega Dostojevskega romana ni mogoče združiti v tri dele in ga zaigrati na odru. In vendar je naredil ta poizkus Dino Dardi s tem, da se je pogumno oddaljil od stereotipne suženjske dramatisacije in je zgodbo tega romana znova podoživel, znova napisal kot odrski človek in jo v novih zaporedjih nizal v prizore, ki so mu rasli kot scenarij. Gotovo, Zločin in kazen je s svojo psihološko globino, s tipično rusko miselnostjo, ki vse delo prepleta, pač roman, ki mu skoraj ni mogoče dati druge oblike. A če je mogoče to delo le igrati na odru, potem je našel Dino Dardi med dosedanjimi dramatisatorji zelo posrečena izhodišča, na katerih je zgradil dejanje. To ni navadna dramatisacija, ampak je nova stvaritev, pietetna do Dostojevskega in vendar pogumno svobodna odrska drama. Morda bi mogel nekatere prizore v prvem delu bolj strniti, a bistvo je gotovo zajel.

Za režiserja, kot je Jože Babič, je delo, ki sloni na tolikih psiholoških momentih in preobratih, zelo vabljivo. Verjetno mu je posvetil mnogo dela, saj prihaja otvoritvena predstava njegovega gledališča zelo pozno. Zdi se, da je režija najbolj uspela v tem, da je dala predstavi res verno rusko podobo Dostojevskega časa. Zadihala je ruska zemlja in zaživel so ruski ljudje v svojih naravnostih in čudaštvi, v svoji preprostosti in v miselnem razglabljanju. Ne vsi, a vsaj nekateri. Igralski zbor tukajšnjega gledališča je pač mnogo premajhen in v celoti premalo kvaliteten, da bi mogel režiser ustvariti tisto, kar bi lahko in kar je želel.

Režiserju je bila v veliko oporo racionalno, a preprosto in vendar estetsko zamišljena scena Svete Jovanoviča. Vez, ki jo je zgradil, razširil z njo prostor v globino in višino, je zelo posrečena in ekonomska posebno v funkciji prvega in ostalih dveh prizorišč. Le nekatere prizore bi mogla režiser in inscenator še bolj premisliti, da ne bi nastalo kopičenje kot n. pr. scena z ponesrečenim Meladovim.

Glasba, ki jo je napisal Pavle Merkù je poudarila na iznajdljiv in fin način razporeženje v določenih prizorih in trenutkih. Merkùju je bila sicer določena skopa instrumentalna zasedba, gotovo je, da bi bila njegova glasba še bolj zgovorna, če bi jo lahko pisal za kak orkester.

Nastopil je domalega ves igralski zbor gledališča, ki je dajal dobro barvitost celotni podobi drame. Zal, ne moremo govoriti o posameznih vlogah, ki so jih delno dobro reševali, delno pa zelo povprečno.

Gotovo je bilo to delo eno najtežjih, kar jih je vpriporilo tukajšnje poklicno slovensko gledališče.

Jože Peterlin

KOT DA JE SPET POMLAD

NEVA RUDOLF

Kovinasto modre planote polj in ograd so ginevale v neki čudni meglici. Priprla je oči v omotici, ki se ji je počasi spuščala na veke. Prenehalo jo je zebsti. Odrinila je pisani plet in si zrahljala živordečo rutico pod brado.

On je bil še vedno poleg nje, ne da bi spregovoril. Že ves čas mu je neprestano govorila, tiho in skoro z otopelimi glasom, kot bi že vnaprej vedela, da je ne bo razumel in da je niti poslušal ne. Tipal je s prsti po svetli žametni prevleki. Beli obraz, ki ga v tem večeru še vedno ni mogla dodobra prepoznati, je otemnel, kljub lesku svetilke. Držala ga je za pestja in mu na pol šepetala dobre besede. Tako uspavamo otroke, je pomislila.

»Ne glej me v oči.«

Tako nepričakovano je spregovoril, da jo je zabolelo. Morda je v svoji prekipevajoči ljubezni zahtevala preveč? Morda je razsipala bogastvo, da je mogel vsakdo podvomiti v pristnost zlatega smeha, ki ga je bilo vse preveč?

Sopel je in bil strahotno daleč.

Presekalo ji je zavest: da sva si tuja? In je z grozo začutila, da ji tudi v podzavesti ni več do tega, da mu poišče dlan in postavi nov most med njiju.

»Do zdaj sem samo slutila, kaj si — a to je premalo. Povej mi, čemu ta grozničavi večer. Kaj te muči.«

Prenehala je.

Njemu pa je bilo kot bi se zoževali tisti mavrični kolobarji. Postajalo mu je hladno in tu in tam je še slišal, da mu tuje bitje kraj njega nekaj govori. Glas je prihajal v enakomernih valovih. Potem ga je pogledala in naenkrat se mu je zazdela kot nerazumljiva tuja žival z zlatimi zenicami. Širile so se in zoževale, privlačevala ga je neka neznana sila, da je samo srepele v tiste njene oči in se ni mogel odtrgati od njih.

Postal je groza. Kolobarji so se razčlenjevali v podobe skrivnostnih temnih barv in vstajale so postave sklonjenih v večnost gledajočih srednjeveških svetnikov. Čmrljasto zlat sij je utripal nad globoko modrim jezerom. Zagledal je v prgišče ruzpate bele dlani in v njih murke in encijan in marjetke. In je vse odplavalo, da se znova povrne kot v čumnato zaprto zvonjenje. Bučalo mu je v glavi kot bi katedralski zvonovi zatrjančili v praznično jutro. Zadišalo je po binkoštnih nageljčkih, po tistih sladkih belih cvetih. Čudno se je mešal še neki drugi sladki vonj in s težavo je skušal uganiti... ne, španski bezeg ni..., morda šmarnice..., kadilo...

Živopisani kamenčki so se zbrali, kalnaste podobe so se razčistile in vstal je temni večer pred baročnim oltarjem. Mračno zlati okraski, vijugasti stebrički in vinkordeče halje angelov, ki so zastrmeli v večnost.

Mistik.

Nenadoma ga je začlenela v oči luč. Pogledal jo je, kot bi pravkar stopil k njej iz čisto drugega sveta. In ko ga je v odgovor sama vsa preplašena pogledala, se je nenadoma zavedel, da je bil nekoč čas, ko se nista poznala; zdajci jo je gledal kot tujko, brez vsakršnih vezi in spominov, ki bi napolnjevali njuno življenje.

Tujca bi si mogla deliti ali pa zavračevati mišljenja in biti obenem še vljudna. Onadva pa niti tega nista več zmogla.

Pogledala je proti oknu.

»Do zdaj med nama še ni prišlo do nerazumevanja.«

»Saj ni, da se nisva razumela,« je dejal z raskavim glasom.

»Ne, tebi je pomenilo ta trenutek, da se nisva razumela. Nekaj se je v tebi dogajalo. Če bi si mogla vsaj misliti, za kaj gre, bi ti skušala pomagati.«

Za hip je razprl roki kot bi jo hotel poklicati v svoj objem. A čutila je, da je bilo to samo kretnja, v njegovih očeh še vedno ni bilo toplote.

Kuhinjski štedilnik je odseval na rdečih ploščicah in vsa kuhinja je bila topla in udobna — in vendar je bilo kot bi stala nekje v divjem mrzlem vetru. Oh, tako rada bi ti pomagala, tako neskončno rada. Neznosno mi je gledati ljudi, ki trpijo — in biti ob tebi, ko ti je hudo in ne moč ti pomagati...

Ko se je obrnil, da jo pokliče, je bila že na hodniku. »Trudna sva in ne moreva niti jasno misliti nocoj.« Zaprla je vrata za seboj.

Zdaj, ko je odšla, se je šele mogel sprostiti. Ni bilo več treba paziti na izraz na obrazu. Pa mu je bilo ravno tako težko ostati sam v tihoti kuhinje in premišljevati in biti pri tem pošten. Ni imel moči pogledati v samega sebe. Končno je bil naveličan tudi nje, ker se ni nikoli pošteno razjezila nad njim. Zdelo se mu je, da je celo naveličan njene dobrote in nežnosti. Oh, za Boga, kakšna vrsta hinavskih, požrtvovalnih angeljev, je vendar bila krog njega! Ni mogel razumeti, da je odšla iz kuhinje brez vsake zagrenjenosti, da je čutila, kako mu je bila prav v tistem trenutku popolnoma odveč. Saj se ljudje vendar ne morejo imeti nenehoma radi.

Čez mnogo časa je zaslišal njene korake pred vrati. Poklicala ga je po imenu in priprla bela kuhinjska vrata. Lasje so se ji svetili v soju luči, ko se je vprašujoče obrnila do njega.

»Tako lepa si,« je rekel.

Nič se ni nasmehnila, kot po navadi, ko ji je kaj takega rekel.

»Ne čutim se lepe.«

In v njenem glasu je čutil prizvok strahu. Bilo je nekaj na moč ne- navadnega. Kot da ji je nekaj padlo iz rok, pa se boji pogledati, kaj je tisto, kar se je razbilo.

Ko jo je prijel za roko — ni vedel, ali je poteklo nekaj dni ali samo trenutkov —, ga ni pogledala. Čutila je, da hoče pravzaprav on govoriti in da mu je težko začeti. In vendar je hotela povedati sama.

»Pomislila sem, da sem zgubila še tisto malo razumevanja, ki sem ga kdajkoli imela do tebe. Domišljala sem si, da sem zelo sposobna mala ženica, ki more obvladati kakršenkoli položaj z vedrim nasmehom in božajočo nežnostjo in z ljubeznijo.«

»To je...«

»Ne, prosim.« Pogledala je proti njemu. »Ti si zelo zaprt človek, zaprt sam vase.«

Nekdo mu je povedal isto, pred nedavnim. Kdo? Tisti drobni prijatelj, ki ga je pogledoval s temnimi ostrimi očmi in mu pravil, da si pač ne upa kazati svojega srca, da bi ga ljudje ne videli? Ali so bile to njegove besede?

»Edina stvar, ki mi je težavna,« je rekla, »je, ko se moram prebijati do tebe. In včasih se res moram — zato ker te imam rada.«

Še in še mu je govorila, pa je ni poslušal, kajti nenadoma je ob njenih besedah zaznal neko novo bolečino, ki mu je bila povsem tuja. Zaznavanje novih občutkov se mu je zazdelo na moč važno. Nekaj človeškega je vstajalo iz mistične školjke.

Ona ni vedela, da je ne poslušal, ker je govorila z glavo nagnjeno proti svojemu naročju. In ker ni mogla razumeti njegovih izječljanih, pretrganih besedi, je skušala razbrati iz njegovih oči. Pa je bilo vse, kar je mogla videti samo to, da so bile njegove oči utrujene in motne.

Tenke zavese so bile odmaknjene in skozi okna je sijalo medlo zimsko sonce. Stegnil je prste in začutil, kako mu postajajo vedno bolj topli. Pod oknom so rasle cvetice v lončkih, kaktuse bi bil moral zaliti in stopiti v tisto življenje, ki je bilo edino resnično.

Počasi se mu je vrnil na obraz dobri nasmeh, rasel in zaživel v očeh, in vsa soba je zažarela od njega. Pogledal je vse predmete, vsakega posebej in jih vklenil v objem. Potem se je obrnil do nje.

Pogledala sta se, iz oči v oči. Čez dan je stopil do okna in še bolj odgnil zavese. Sonce se je razlilo preko stolov, omare, knjig in kaktusov. Kot da je spet pomlad.

AKADEMIJA

V počastitev škofovega jubileja so slovenski katoličani na Tržaškem priredili v avditoriju akademijo. Prireditve se je udeležil tudi sam g. škof Msgr. Santin.

Akademija je bila na zavidljivi kulturni ravni in je naredila zelo dober vtis. Združeni pevski zbori so zapeli tri pesmi, dijaki so prispevali zborna deklamacijo, katoliški skavti so izrekli svoje voščilo ob točki iz skavtovskega življenja. Voščila je izrekla še zastopnica Marijinih družb in predstavnica najmlajših katoličanov. Govoril je Lojze Tul v imenu slovenskih katoliških organizacij.

Glavna točka prireditve pa je bila predstava duhovne drame »Veliko srečnje«. Pisatelj oblikuje božične dogodke — prihod Kristusa na zemljo. Srečata se dva velika svetova, dve veliki ideji: poganska in krščanska. Simbolično je prikazana zmaga mladega krščanstva. Silno je in še tako zakrknjena srca se mu ne morejo upirati. Herod, predstavnik starega, razvratnega in krivičnega sveta umolkne in se zgrudi ob novem kralju.

Igralci so na moderen način z glasbenimi in lučnimi učinki znali pritegniti in prepričati gledalce, ki so do zadnjega kotička napolnili avditorij.

Po prvem delu je stopil na oder gospod škof in se je ljubeznivo v slovenščini zahvalil za prireditve in počastitev slovenskih katoličanov.

LITURGIJA

Z adventom začenjamo novo cerkveno ali liturgično leto. Sestavljajo ga nedelje, Gospodovi in Marijini prazniki ter prazniki angelov in svetnikov. Višek dosega liturgija o božiču, veliki noči in binkošti. Pred temi prazniki imamo pripravo: v adventu na božič, v postu na veliko noč, v dneh po vnebohodu na binkošti.

V liturgičnem letu se obnavlja delo odrešenja učlovečenega Sina božjega: v božičnem času se spominjamo njegovega prihoda na svet, v velikonočnem njegovega trpljenja in njegove smrti, v binkoštnem ustanovitve Cerkve.

Pravi kristjani živijo z liturgičnim letom. Ne mislijo samo na dogodke, ki so se izvršili v preteklosti, ampak jih vsako leto znova doživljajo, se nanje duhovno pripravljajo in jih v veselju praznujejo. Pri tistih, ki so izgubili vsak smisel za duhovne reči, liturgični časi in prazniki ne pomenijo nič drugega, kakor da jim dajejo priliko za telesno uživanje in za zabave.

Kaj pa je liturgija? To je služba, ki jo človek dolguje Bogu, je pravi odgovor stvari svojemu Stvarniku. Ta odgovor se ne more javljati drugače, kakor v češčenju, v molitvi in daritvi.

Bog je neskončno popolno bitje. Stvari, ki so na naši zemlji in v vesoljstvu, zavise od Boga po svojem postanku, ker jih je vse ustvaril, in po svojem bivanju, ker jih še neprestano ohranjuje in vlada. Zato more prinašati popolno češčenje Bogu samo tisti, ki ga izkazuje v imenu vsega stvarstva.

A katero bitje more tako vzeti v svoje roke, v svojega duha in v svoje srce vse stvarstvo? Angel je samo duh in snovnega sveta ne more zastopati. Skale, rastline, živali, kakor tudi vsi svetovi v vesoljstvu nimajo razuma, volje in srca. Človek je sredi med vidnim in duhovnim svetom in bi mogel predstavljati vse, a se je Bogu uprl in je zato postal nesposoben, da bi Bogu izkazoval čast, ki mu pripada. V polnosti časov pa je prišel nekdo, ki je mogel dati nebeškemu Očetu dolžno čast.

To je Kristus, Bog in človek, ki more na popoln način zastopati vse ustvarjene reči in more dajati Bogu popolno češčenje, popolno liturgijo. In prav to je njegova glavna služba.

Od svojega prihoda na svet je to čast Očetu dajal. Izkazoval jo je na gori, kamor je šel pogostokrat molit. Bil je Sin človekov, pravi človek, glava vsega človeštva. Bil je tudi Sin božji, pravi Bog od pravega Boga. Njegov um je prodril v vse skrivnosti stvarstva. Daroval je Bogu svojo voljo, svoj ra-

POMENKI POD

Delajmo jaslice

Jaslice naj bodo v slehernem slovenskem domu priča resničnega krščanskega duha. Jaslice zahtevajo preprostih duš, ki so zmožne vneme za vse lepo in dobro, zahtevajo src, ki še niso izgubila pravega otroštva. Nihče ni za jaslice ne premlad ne prestar, nihče preveč učen ne preveč neuk, nihče preveč imeniten ne preveč preprost, nihče premalo spreten ali preveč zaposlen. Ne gre za umetnost in ne za spretnost, gre le za globoko, verno dojetje božične skrivnosti in za malo dobre volje.

Postavljanje jaslic ima visok, svet pomen. Jasličarstvo hoče spet oživiti božično skrivnost v človeških srcih. Jaslice naj pomagajo, da se Kristus o vsakem božiču v nas znova rodi. Če vidimo pred seboj Njegovo revščino, Njegovo ponižanje in Njegovo bridko človeško usodo, nam nova ljubezen do Njega prežari srce, ki je bilo morda otrpnilo v hladnih tokovih časa. Globoki smisel jasličarstva je ravno ta, da pripravimo Kristusu jasli, bivališče v svojih srcih!

Kako odleže človeku, če postoji ali posedi pred jaslicami! Ljudje sapač tako ustvarjeni, da nam božje resnice globlje sežejo v dušo, če jih vidimo lepo upodobljene. Dobro delo, ki ga opravljajo jaslice, je tudi to, da nas spodbujajo k molitvi.

Jaslice imajo res čarovno moč: človeka prestavijo iz sive vsakdanjosti in mrkih skrbi v božji svet Zgodb, ki smo ga spoznali v nežnih otroških letih. Meni nič, tebi nič se znajde v Palestini, roma po Sveti deželi, ne da bi bil moral na daljino in nevarno pot čez morje in ne da bi ga bilo kaj prida denarja veljalo.

Nič čudnega ni, če lepo in pobožno postavljene jaslice prisilijo gledalca, da poklekne, in mu v tihih minutah izvajajo prisrčno molitev iz srca. Vsak pravi jasličar, ki je bil res s srcem pri delu, ko je jaslice pripravil in postavil, je že okusil to nežno silo v njih.

Jaslice pa zmorejo še več. Človeku je tako težko, da bi se pogovarjal z Bogom v premišljevanju. Vedno znova se mu izmuznejo misli drugam, čeprav je namen bil trden in je tudi branje v knjigi na moč spodbudno. Jaslice ga pa znajo prijeti in obdržati in kmalu se mu srce veselo kreta med skrivnostmi božjimi...

Jaslice so kakor tiha služba božja, ki se opravlja noč in dan v naši izbi. Kakor stalno izpraševanje vesti so, če v tišini in samotni obstanemo pred njimi. Naj ne bo prepira pred njimi in ne drugačnega greha.

Zima - prehlad

Pri otrocih in pri odraslih so zelo pogosti v tem času prehladi. Posebno prehladi otrok nas skrbe. Poslušajmo zdravnika dr. Milana Starca, kaj pravi o tem.

Kadar se prehladimo, se navadno vneme nosna sluznica, toda zelo pogostoma se prenese vnetje tudi na gornja dihalna, in sicer na grlo, na sapnik in na velike dušnice, to je na bronhe. V tem primeru prehlajeni seveda kašlja. Pri navadnem prehladu se temperatura le neznatno zviša. Kadar se pa pojavi višja temperatura, moramo pomisliti na možnost, da so v zvezi s prehladom nastopile kake komplikacije. Otroci se kaj radi prehladijo. Pri njih pride pogostoma do vnetja gornjih dihal, to je do bronhitisa. Mnogokrat se vnetje prenese iz dušnic na pljučno tkivo. Seveda imajo otroci v tem primeru tudi zvišano temperaturo. Dejansko lahko rečemo, da je v takem prehladu pri otrocih merodajno gibanje temperature. Če otrok kašlja in ima zvišano temperaturo, ga moramo nujno zdraviti. Če otroku hrešči v prsih, je prav tako možno, da je vnetje zajelo dušnice. Če ima otrok zvišano temperaturo in je hreščanje v prsih slišno, je vnetje zelo verjetno zajelo tudi pljučno tkivo. Danes imamo sredstva, da ublažimo in skrajšamo potek navadnega prehlada, imamo pa tudi učinkovita sredstva za zdravljenje težjih oblik vnetja. Posebej pa poudarjam, da spomladansko sonce nikakor ni nevarno. Nevarne so samo toplotne spremembe, ki jih opažamo v tem času. Zdaj je toplo, potem spet mrzlo, velike so tudi razlike med dnevno in nočno temperaturo, med temperaturo v hiši in zunaj nje. Prav zaradi razlike v temperaturi število obolelih v spomladanskem in jesenskem času poraste. Zato moramo zelo paziti pri oblačenju, še prav posebno, kadar oblačimo majhne otroke. Otroci drugače vselej potrebujejo zrak in sonce, neglede na letni čas.

Dr. MILAN STARC

MAČIM KROVOM

Nevesta v ogledalu zgodovine

Grške poroke so bile običajno pozimi, v januarju, Rimljani so se pa najraje ženili v juniju. V Rimu so svečano proslavili samo pravni zakon, pri katerem je žena prešla v pravno skupnost z možem, z razliko od tako imenovanega prostega zakona, po katerem je postala nevesta le »uxor«, žena brez posebnih pravic. Že pri rimski zaroki sta si zaročenca izmenjala prstane in dogovorila o doti. Na dan poroke se je žena dala počesati na prečko in v šest kodrov, kar je bilo znak matrone, ki so jo Rimljani visoko čislali.

Na dan poroke je nevesta oblekla tuniko poročene žene in si zastrla obraz z rumenim pajčolanom. Na večer jo je odpeljal ženin na svoj dom, spremljala sta jo po dva dečka, ki sta imela še žive starše. Ženin je zanesel nevesto čez prag svojega doma, nakar je ona sprejela ključe in se dotaknila vode in ognja v znak, da je ohranila devištvo. Po svatbenem obedu so matrone peljale nevesto v spalnico, kamor ji je potem sledil mož, zunaj pred spalnico pa niso prepevali samo svatbenih pesmi na čast poročnega boga, ampak tudi surove zbadljivke. Od naslednjega dne dalje je žena imela možovo ime.

Pri starih germanskih rodovih je moralo biti pri poroki navzočih najmanj četvero prič in poročni par so peljali trikrat okoli ognjišča. Tudi pri njih so peljali nevesto v novi dom ob petju svatbenih pesmi in v spremstvu družic ter prič. Današnji običaj nevestinih družic, ki so nekoč pred nevesto trosile cvetje, in poročnih prič, nevestine tenčice in tako dalje sega torej v prastare čase.

Tudi nevestin venček, ki se je pojavil pri krščanski poroki v četrtem stoletju, je poganskega izvora in je bil spleten iz vejic Veneri posvečene mirte. Danes ima ženin le šopek na prsih. Pri Judih, Grkih in Rimljanih pa je imel prav tako venec na glavi.

V raznih deželah ima nevesta na glavi tako imenovano krono, visok nakit, kot vidimo na Norveškem in Švedskem, pri Srbih in Grkih. Krona neveste je pogosto filigran iz biserov, iz zlate ali srebrne žice, bleščočih in steklenih kroglic. Pri Fincih nosijo neveste še danes papirnate krone z zlato pločevino.

Krščanstvo je vpeljalo poročne prstane namesto prejšnjih zaročnih šele v desetem stoletju.

Na deželi so se še do danes ohranili razni prastari poročni običaji, na primer razni plesi, ugrabitev neveste v obliki tatvine, svečan prevoz bale itd.

Pri Orientalcih je ženitba navadno gola kupčija. V Indiji obljublja za poroko že pet do šest let stare deklice in z desetimi ali dvanajstimi leti jih že pripeljejo k zaročencu. Pogosto lahko pride do tragike, če ženin umre, še preden ga je žena videla. Žena postane vdova in to v Indiji ni lahka stvar.

Tudi na Kitajskem določajo že otroke za ženitev. Nadvse zanimiva sta snubljenje in poroka pri Japoncih. Navsezgodaj pridejo sorodniki po zaročenca. Vsakega posadijo na voz, ki so vanj vpreženi štirje voli, nakar ju peljejo na grič izven domačega kraja, kjer stoji v okrašenem osmerokotnem šotoru slika poročnega boga, čigar pasja glava dokazuje, da sta potrebna v zakonu zvestoba in čuječnost. Pred tem bogom stoji budistični svečenik, ki blagoslovi zaročenca. Ženin in nevesta imata v rokah baklo, ki ju ob koncu obreda prižgeta. Takoj ko se to zgodi, začnejo navzoči od veselja kričati in gredo novo poročencema čestitat. Zunaj šotora pa vržejo v ogenj nekdanje nevestine igrače, s čimer simbolizirajo konec njenih dekliskih let.

Kolednica

Trije modri, trije kral'
Gašper, Miha, Boltezar.
Gašper gre narabolj naprej,
on najbolj za pota vej.
Miha gre ta drug za njim,
on se pogovarja ž njim.
Bolatožar gre narodzad,
on pa nese ključe od vrat.

(Dolejnska narodna)

zum, svoj spomin, svoje srce, ki ljubi vsako stvar, svoje telo, v katerem se je združevalo vidno in nevidno stvarstvo.

Pri zadnji večerji je daroval simbolično in resnično daritev, v pričakovanju, da se preda rabljem, grešnikom, za grehe vseh ljudi. Dal se je v hrano in pijačo apostolom. Po njih, poglavarjih Cerkve, je bil združen z vsemi ljudmi, ko je za vse trpel in umrl.

Na vrtu Getsemani je okusil vso grenkobo zaradi grehov ljudi, jih je vzel nase, da zanje zadosti z daritvijo svojega življenja nebeškemu Očetu.

Potem je šel na Kalvarijo, kamor so ga peljali duhovniki, starešine ljudstva, kamor so ga spremljale svetne in cerkvene oblasti, da ga darujejo, ne da bi se zavedale, kaj delajo; sam pa je kot veliki duhovnik sprejel to daritev in se je prostovoljno daroval v prisotnosti svoje matere, ki je postala duhovna matj vseh ljudi.

Pri sv. maši ponavlja molitev na gori, ker pri njej prosi za nas, znova spreminja kruh v svoje telo in vino v svojo kri, kakor pri zadnji večerji, na skrivnosten način daruje svoje življenje za nas, kakor na Kalvariji, in se nam daje v duhovno hrano. Daritev na križu je bila za vse ljudi in tudi sv. maša se opravlja za vse.

V vsakdanjem življenju Kristus po svojih vernikih zbira vse in daruje nebeškemu Očetu. Naše življenje se s Kristusovim življenjem združuje v božjo čast: življenje, kakor ga živimo vsak dan, naše molitve, naše trpljenje, naše križe, naše delo, napore, apostolsko delovanje. Vse to Kristus sprejema za svoje, vse združuje v svojem umu in srcu in daruje nebeškemu Očetu.

To je popolno čiščenje, ki ga Kristus izkazuje Bogu. Po njem, z njim in v njem moramo to čiščenje prinašati Bogu tudi mi. Ta smisel moramo dati svojemu življenju.

Središče liturgije je sv. maša, ki nas spominja na skrivnosti Kristusovega trpljenja in smrti. Če se je prav udeležujemo, potem se naše življenje, naše delo in počitek, žalost in veselje dviga, prenavlja, dobiva višjo vrednost.

V liturgiji leta se neprestano menjavajo prazniki, ki nas spominjajo na Kristusovo življenje, na Marijo, angele in svetnike. Po njih nas Cerkev vabi, da bi Bogu izkazovali čiščenje, ki mu gre. Po čiščenju nas hoče voditi iz tega življenja, v katerem se moramo še bojevati, do našega cilja v onstranskem svetu. Ta smisel ima liturgija. Mi pa se je moramo udeleževati, ne samo na površju, ampak v njenem bistvu, drugače nam ne koristi nič.

Jože Prešeren

NOVA DOGNANJA

O AŠKERČEVIH DOMAČIH

Doslej smo vedeli o Aškerčevih domačih razmeroma malo, o nekaterih osebah pa smo bili sploh napačno poučeni. Nove podatke o njih je priobčil v *Aškerčevem zborniku*, ki je izšel ob stoletnici pesnikovega rojstva v Celju, pesnikov nečak, profesor Anton Aškerc. Naslonil se je na pripovedovanje svojega očeta Mihe, pesnikovega brata, svoje matere, sorodnikov, sosedov in na Aškerčevu dopisovanje domačim.

Nove poteze sta dobila zlasti pesnikov oče Anton in njegova sestra Ajtka, ki je znana po tem, da je pesnika podpirala. Oče je bil lastnik dveh kmetij in se je na vse načine trudil, da bi preživel številno družino. Poleg žene in štirih otrok je živela v hiši še vrsta sorodnikov: očetovi starši, materini starši, teta Ajtka in pogosto še otroci očetovih sester. Posestvo je bilo že ob prevzemu zadolženo, še bolj pa so ga zamajale dote, ki jih je moral izplačati oče sestram. Na nesrečo je umrla še gospodinja, ko je odšel pesnik v prvo gimnazijo. Zaradi otrok se oče ni vno- vič poročil. Po soglasnem pričevanju je bil skrben in delaven gospodar in ni sam zakri- vil gospodarskega poloma, kakor so trdili ne- kateri literarni zgodovinarji. Zelo rad je bral, bil je dosmrtni ud Mohorjeve družbe ter je imel lepo knjižnico. Po značaju je bil vesel in duhovit.

O teti Ajtki pravi avtor, da jo zaradi pod- piranja pesnika Aškerc literarni zgodovi- narji preveč hvalijo. Bila je sicer dobra že- nica, toda dokaj svojevrstna in sama svoja ter je bila v veliki meri kriva, da se je pri Aškerčevih razbilo družinsko vzdušje. Bila je kopališčarica v Rimskih Toplicah in si je z nاپitninami precej opomogla. Napitnine pa so v njej tudi ubile osební ponos. Bolj ko je prihajala v leta, bolj je podlegala eni sa- mi strasti, kako kopičiti denar. Polagoma se je razvila v pravo skupuljo in v njej so zam- rla vsa druga človeška čustva do domačih ljudi. Privoščila ni niti sebi niti drugim do- bre hrane, čeprav so doma na posestvu veli- ko pridelali in je imela toliko denarja v hranilnici, da je veljala za bogato.

Ker je bila teta Ajtka bogata, je posoja- la denar svojemu bratu, pesnikovemu oče- tu, da se je rešil dolgov, toda 1883 je sama prevzela obe posestvi, češ da je že toliko denarja vložila vanju. Pomoč ni bila nese- bična, ampak je imela čisto določen namen. Pesnikov brat Miha je večkrat trdil, da bi bil oče lahko poplačal vse dolgove in rešil otrokom doto, če bi bil posestvi na dražbi prodal, teta pa je pograbila vse na pol zas- tonj. Ob prevzemu je obljubila, da bo po- zneje vse izročila bratovim otrokom, ker sa- ma ni imela otrok. Komaj pa je posestvo prevzela, so se takoj pokazale sebične pote- ze njenega značaja in začela se je uveljav- ljati kot gospodar, ki ne mara deliti svoje- ga premoženja z drugimi. V hiši je postaja- lo vedno neznosneje in pogosti prepiri so privedli tako daleč, da je moral prejšnji gos- podar in brat, torej pesnikov oče, od hiše

Zaradi težko obloženih voz, ujetnikov, ki so pešačili, in gove- jih ter ovčjih čred je slovensko krdelo le počasi potovalo ob reki med zelenimi hribi proti severu. Reka pa je delala velike ovinke, ker so ji velike pečine zapirale tek, in tako je imelo krdelo sonce zdaj na desni, zdaj na levi, le malokdaj pa za seboj. Gorazd se ni hotel preveč oddaljiti s svojimi konjeniki od vozov in čred. Tako je imel Čuk dovolj časa, da je z manjšo četo konjenikov objездil kraje pred njimi in gozdnate višine na obeh straneh doline. Tretji dan je sam prijezdil poročat Borutu in pripeljal s seboj nekaj lju- di iz laške naselbine onstran sedla, pod katerim je izvirala rečica, ob kateri so potovali proti severu. Povedal je, da je onstran sedla še druga, prav taka dolina, obdana od zelenih gora in strmih pašni- kov, po njej pa teče druga rečica, a v nasprotno smer, proti severu. Sledil je njenemu toku in naletel niže v dolini na nekaj laških naselbin. Ena med njimi da je precej velika, skoro pravo mesto, vendar se je brez odpora vdala. Od tem je tudi pripeljal s seboj ti- ste ljudi. Sami so hoteli z njim kot nekako odposlanstvo.

Gorazd jih je zaslišal in povedali so, da se imenuje njihova naselbina Colatio in da je bila nekđaj v njej rimska poštna posta- ja, ki pa že dolgo ni delovala. Nekdanji upravnik postaje je bil med njimi.

»Zakaj pa niste zbežali?« jih je vprašal Borut.

Lahi, sami starejši možje, so se spogledali in skoro začudeni ponavljali v latinščini njegovo vprašanje, ki ga je prevedel Čuk.

»Kam hočeš, gospod, da bi bežali? Saj tu je naša domovina«, je končno odgovoril star možak z dolgimi sivimi brki, ki je prav malo spominjal na Rimljana.

»Kaj si ti?«

»Noričan. Mi vsi smo Noričani.«

»Ali niste Rimljani?«

»Noričani smo, gospod.«

»Kelti?«

»Ja, gospod.«

»Ste slišali za Cupitusa Cupitianusa iz Celeje?«

Malo so se obotavljali, preden so odgovorili:

»Ja, gospod. A on je mrtev.«

»Kdo vam je povedal?«

»Neki ljudje, ki so bežali skozi našo kolonijo.«

»Kdo so bili ti ljudje?«

»Neki Noričani iz Celeje, gospod.«

»Kam so bežali?«

»Na sever. V Aguntum.«

»Bežečih Langobardov niste videli?«

»Ne, gospod.«

Zdelo se je, da govore resnico. Bili so plečati, resni ljudje z izdelanimi rokami. Videlo se je, da so navajeni dela in tudi njho- vo obnašanje in obleka sta izdajala, da so preprosti ljudje.

»Kaj ste?« je hotel vedeti Gorazd.

Povedali so, da je eden lončar, drugi kovač, tretji trgovec, četrti čevljar in peti, ki je bil najstarejši in se je zdel najuglednej- ši, ker so se ostali štirje vedno spet ozirali vanj, je bil nekdanji upravnik poštna postaje.

»Kaj hočete od mene?« je vprašal Gorazd. »Po kaj ste prišli?«

»Prosimo, da ne storiš hudega nam in našim družinam.«

»Ne bomo vas pobili in tudi hiš vam ne bomo zažgali, ker ste se podali«, je rekel Gorazd.

»Ali nam boš pustil tudi svobodo, gospod?« se je oglasil stari poštar.

Tega vprašanja Gorazdu ni bilo treba prevesti. Poznal je besedo libertas.

»Naši ujetniki ste.«

»Ali tudi sužnji?«

»Bomo videli«, je rekel Gorazd. Ni še vedel, kaj naj ukrene. Hotel se je posvetovati s starosti, ki so potovali z njim. Toda za to je bilo še potem dosti časa. Tako je obljubil možem, da se jim ni treba bati za življenje, in jih izpustil. Zlezli so na svoje mule in hitro odjahali po cesti proti severu, ne da bi si bili prav na jasnem, kaj se bo zgodilo z njimi.

Ker je moralo vse krdelo čakati na črede, ki so se po pol dneva pasle po zelenih pobočjih pod temnimi smrekovimi gozdovi, so šele tretji dan prišli iz soteske, kjer se je dolina razširila v polje, in zagledali pred seboj prvo manjšo rimsko naselbino, v daljavi pa utrdbo na hribu in pod njo kopico zidanih hiš.

»To je Colatio«, je pokazal Čuk na utrdbo.

Gorazd je udaril konja s dlanjo po plečih in zdirjal preko polja, ki je bilo po večini lepo obdelano, proti naselbini.

Bila je obdana z zidom, toda vrata v obzidju so bila na stežaj odprta in med njimi so stali isti možje, s katerimi je bil že prej govoril. Priklonili so se mu in mu ponudili vina in kruha. To ga je v prvem hipu zmedlo, nato pa je segel po vrču in nagnil, kruh pa odklonil. Oni pa so se mu poklonili in mu z rokami pokazali, da je pot v mesto prosta. Kopita njegovega konja so zapeketala po tlakovani ulici, ki so jo obroblyale čedne, prijazne zidane hiše. Skoro vsaka je imela kak obesek, ali naslikano znamenje obrti, toda vrata trgovin in delavnic so bila zapahnjena in le tu pa tam je bilo videti kakoga človeka, ki je kukal izza vogala, največ starce.

Gorazd je počasi prejezdil kolonijo, dokler ni prišel do mestnih vrat na drugem koncu naselbine. Bila so odprta in nikjer ni bilo videti žive duše. Skozi vrata se je zelenilo polje. Pognal je konja in odjezdil v dir po lepi trdi cesti proti severu. Tudi tu je bilo polje obdelano. Bila je prijazna, lepa pokrajina, kakršne še ni videl. Zdela se je kot zelena, mehka zibelka sredi položnih, visokih gora, katerih pobočja so bila pokrita s sočno travo, v višjih legah pa z gostimi gozdovi. Prikupila se mu je na prvi pogled, in pri priči je sklenil, da jo vzame v posest in se tod naseli.

in je zadnja leta svojega življenja preživel v tuji hiši, kjer ga je vzdrževal sin pesnik. Pred smrtjo je teta vse premoženje zapustila cerkvi.

Njeno zasebno življenje je bilo neurejeno. Več let je živela v divjem zakonu z nekim Matevžem, kočijažem v Rimskih Toplicah. Prof. Aškerc je o tem zapisal: »Ni znano, a verjetno je, da je imela svoja dva nezakon-ska otroka, Marijo (1864) in Ano (1867) z njim. (Otroka sta že mlada umrla.) Zanimivo pa je, da je po pripovedovanju mojega očeta tedanj župnik Janžek napravil vsemu temu kar originalen konec. Neke nedelje je oba s prižnice oklical kot ženina in nevesto, ne da bi ju poprej sploh o tem vprašal. Morala sta se vdati in tako ju je leta 1886 poročil, ko je bilo teti že enainpetdeset let.«

Njena odljudnost je bila vsak dan večja. Trpela ni nobenega izmed svojih ljudi, posebno če ni bil sposoben, da bi ji zastoj delal. Nekoč se je zatekla k nji njena sestra Marija, ki je bila poročena v Šavni peči v bližini Zidanega mostu, a je njeno gospodarstvo propadlo, da je morala nazadnje beračiti. Ajtka jo je brezobzirno nagnala od hiše in jo surovo ozmerjala.

Vse to je v pravem nasprotju z njenim ravnanjem do nečaka pesnika. Temu je rada pomagala, kadar jo je prosil za podporo. Njeno ravnanje se da razlagati na več načinov: bila je morda ponosna, da bo z njeno pomočjo postal njen nečak duhovnik; lahko je upala, da ji bo kdaj pomoč z obrestmi vrnil; morda je upala, da ji bodo s tem odpuščeni mladostni grehi; ni izključeno, da je čutila do nečaka iskreno, skoro materinsko čustvovanje. Aškerc ji je dopisoval do svoje smrti, večkrat je posredoval pri njej za domače, a brez pravega uspeha. Od leta 1892, ko je bil za provizorja v domači fari, se ni več vrnil domov, niti na očetov pogreb ne.

Martin Jevnikar

Pogled na zasneženo Komno

„SVET PO DVESTOLETNI VOJNI“

je naslov nenavadnega razburljivega romana ruskega pisatelja *Jevgenija Samjatina*, ki je sedaj sicer že nad 20 let mrtev, toda njegovo delo so šele zdaj začeli prevajati v svetovne jezike. Samjatin je bil eden od prvih boljševiških borcev, bil je pa tudi med prvimi, ki je spoznal kam ta sistem vodi. Udeležil se je upora na oklopni križarki *Potemkin*, bil prijatelj Gorkega, ugleden pisatelj in ljubljenec komunističnih mogočnikov, vodilni duh v moskovskih književnih krogih. Potem je izšel njegov futuristični roman »MI« in z njim je bil prelom z nekdanjimi prijatelji in borci zapečaten. Umrl je leta 1937 v Parizu.

Medtem sta povzela njegove ideje dva znana pisatelja, George Orwell v znanem romanu »1984« in Aldous Huxley v svojem utopičnem romanu »*Brave New World*«. — »Spoštljivi novi svet«. Oba sta skoraj gotovo poznala Samjatinovo knjigo.

Svet, ki nam ga opisuje Samjatin, je grozen, a vendar za svoje smotre nadvse smiselno organiziran. Obstaja ena sama država, ki ji vlada tako imenovani »Dobrotnik«, ki mu stojijo ob strani maščevalni organi, imenovani »zračitniki«, točna slika sovjetske GPU. V državi ne živijo več ljudje, posamezniki z možgani, srcem in živci, z imenom in lastnim življenjem, ampak le človeške številke. Nobenega zasebnega življenja, nobene družine, nobenih socialnih razlik! Tudi ljubezni ni več, moška številka je le abonirana na žensko številko, s katero lahko preživi na minuto točno določen čas. Dolžnost vsakogar je biti zdrav, bolezen je že sabotaža. Ker je človekova svoboda enaka ničli, logično nihče ne zagreši kakega zločina. Če človek ne misli, je odlični delavec. Vsakdo ima točno predpisano delo in je odgovoren državi za vsak svoj trenutek, vsak korak in vsako misel. Tiste, ki mislijo drugače, iztrebijo znanstveno: »Dobrotnik« jim požene na javnem moralnem stroju na državni svečanosti skozi telo električni tok s 100.000 Volti in od človeka ne ostane drugega kot lužica kemično čiste vode.

V to smrtno monotonost pa vdre individualizem. Pripovedovalec, čigar dnevnik berno, konstrukter vsemirske ladje »Integral«, se zaljubi v tajno uporniško žensko številko enakega mišljenja. Zaroto pa odkrijejo in Dobrotnik ter njegovi organi nastopijo z množičnimi usmrtitvami. Beg v »Integralu« se ne posreči.

Gre za strašno knjigo, dosledno do skrajnosti, sijajno pripovedovano zgodbo, napeto, skrivnostno, ki pa tudi odpira oči. Včasih se mora čitatelj smejeti, zraven pa dobiva kurjo polt. Med številnimi knjigami, ki so izšle v zahodni Evropi to jesen, je ta knjiga, (izšla je te dni v nemškem prevodu pri Kiepenheuerju v Kölnu in Berlinu), nedvomno ena od najbolj zanimivih in čitanja vrednih.

„SLOVENIJA V EVROPSKIH ZADEVAH“

je naslov knjigi, ki jo je v angleškem jeziku napisal mladi slovenski izobraženec dr. Janez Arnež, sedaj uradnik v knjižnici ameriškega parlamenta v Washingtonu. »Slovenija in European Affairs« je angleški naslov knjige. To je zaokroženo delo o slovenskem ozemlju in slovenskem narodu, kot ga doslej ni bilo v kakem velikem svetovnem jeziku. Zajema dobo od naselitve Slovencev v prostoru med Alpami, Donavo in Jadranskim morjem pa do današnjih časov.

Ko je prijezdil z nekaj konjeniki, ki so ga spremljali, nazaj do mestnih vrat, je zaslišal kričanje, zamolklo udrihanje po vratih in ženski jok. Na ulici so se že gnetli njegovi konjeniki, ki jih je bil pustil zadaj, in mnogi so kar s konjev s težkmi ščiti, s sekirami in z ročaji mečev in sulic tolkli po vratih hiš. Nekateri, ki so bili razjahali, so iskali pripravne kole za vlamljanje. Za vrati in zaprtimi polkni hiš je bilo slišati prestrašene krike in otroški jok.

Gorzd je jezno potegnul konja za uzde, da se je vzpel.

»Kdor bo vlomil kaka vrata, mu bom razbil glavo«, je rekel.

Bojevniki so ga začudeno gledali.

»Ali nimamo pravice do plena, župan?«

»Ne.«

»Saj mesto je zdaj vendar naše.«

»Ravno zato. Svojega domačega mesta ne boste rušili in požigali, ali pač?«

Ni jim še bilo prav jasno, kaj misli, in so ga debelo gledali, še vedno pripravljeni, da nadaljujejo z vlamljanjem vrat, ker ga morda niso prav razumeli. On pa je odločno dejal:

»Tu bomo ostali. Na tej zemlji se bomo naselili. Zdaj je naša. Utaborite se na polju pred mestom.«

Večini je to naznanilo prijalo in zagnali so vesel hrup, ki je še bolj prestrašil prebivalstvo v hišah. Gorzd je dal Čuku podrobnejša navodila in oddirjal nazaj h glavnemu krdelu, da bi poskrbel za začasno taborišče in se pogovoril s starosti.

Novica, da bodo ostali v teh krajih, se je hitro raznesla od voza do voza, od pastirja do pastirja in vse je prevzelo veliko veselje. Oglasile so se pesmi in ko so zagoreli prvi taborni ognji, so se tudi že oglasile piščali in strune, oglasil se je vesel ritem bobnov in zavrтели so se prvi reji. Vso množico Slovencev je zajelo veselje, kateremu so dajali duška s petjem, vriskanjem, plesom, pa tudi s pretepi, katerim je bilo vzrok vino, katero so zaplenili v osvojenih mestih; v mladih pa sta veselje in vino netila ljubezenska čustva. Kot iz pranagona, ki se prebudi v vseh novonaseljencih, so se mladeniči in mladenke izgubljali od ognjev in se na samem objemali, kakor da jih zemlja sama, katero so jemali v dokončno posest, z opojnim vonjem svojih sočnih trav in cvetja mami v objem. Milo noč v zeleni dolini pod gozdnatim gorovjem je prvikrat napolnilo ljubezensko šepetanje v jeziku Slovencev in se spajalo z rahlim šumenjem smrek in vetra v travi in glasovi nočnih živali, ki so si iskale plen v gozdovih, v opojno pesem poletne noči.

Zadovoljni so bili tudi ujetniki iz Celeje. Ves čas pohoda so se bali, da jih bodo odvlekli kam daleč ali da se bodo Slovenci zapletli v kakšno bitko, v kateri bodo tudi oni našli smrt. Misel, da bodo ostali v teh krajih, ki niso bili posebno daleč od njihovega domačega mesta in katere so mnogi že od prej poznali, pa jih je pomirjevala. Marsikdo med njimi je kljub hrupu slovenskega praznovanja prvikrat, odkar je prišel v ujetništvo, mirno in globoko zaspal, brez strahu pred novim jutrom.

Samo Secundina je zavihala nos, ko je slišala, da bodo ostali v tej zeleni dolini med gorami.

»Kakšen boljši kraj pa bi si že lahko bili izbrali«, je rekla Magoni, ko sta posedeli po večerji pri ognju, potem ko je spravila Magona Boruta spat. To so bili edini mirni trenutki, ko sta se lahko kaj pomenili in potolažili druga drugo.

»Zakaj?« je rekla Magona. »Ali ni vseeno?«

»Meni že ne. Upala sem, da bo napravil najin gospodar Pribi, no vsaj za poveljnika kakšnega mesta, pa vidim, da bom morala postati kmetica.«

»Saj ga lahko pustiš.«

»Že. Toda kje naj dobim poveljnika mesta? Sicer pa mi preveč ugaja, pa čeprav bo dišal po kravah — in jaz z njim vred.«

Magona se je samo blede nasmehnila. Secundina pa je veselo brbljala dalje, prav kakor nekdanje dni, ko še nista slutili nesreče, ki je zadela Celejo.

(Dalje prihodnjic)

SIKSTINSKA KAPELA

NAJVEČJI UMETNOSTNI SPOMENIK

Ob volitvi novega papeža so zapečatili vaticansko palačo, v kateri so se zbrali kardinali iz vsega katoliškega sveta, da izvolijo novega vrhovnega poglavarja Cerkve. Vsak kardinal dobi na razpolago dve ali tri celice, ki jih uporablja kot stanovanje. Sme imeti s seboj največ dva spremljevalca, tajnika ali pa služabnika, kajti kardinali so povečini v zelo visoki starosti in so potrebni pomoči. Nekateri izmed njih so tudi šibkega zdravja. Vendar spremljevalci ne smejo prestopiti prostora, kjer so volitve. To je Sikstinska kapela, eno izmed največjih umetniških dragocenosti človeštva zaradi mogočnih fresk (slik na steno), ki jih je tam ustvaril Michelangelo, mojster renesančne dobe, pred 450 leti. Za časa konklava, volitve papeža, smejo vanjo stopiti le kardinali.

Sikstinska kapela je del bazilike sv. Petra, vendar jo le redko uporabljajo za bogoslužje. Pač pa jo poznajo romarji in turisti, ki prihajajo v večno mesto. V več deset milijonov gre število ljudi, ki so si to mojstrovino ogledali.

Michelangelo je poslikal strop

Svoje sedanje ime je dobila po papežu Sikstu IV., ki je leta 1473 dal povelje za gradnjo. Dograjena je bila leta 1481. V dolžino meri 40 metrov, v širino 13 in pol metra, v višino pa 20 metrov. V vsaki steni je po šest oken. Zgradil jo je arhitekt Giovannino de Dolci. Gornje dele sten in okraske so naslikali najpomembnejši slikarji tistega časa in sicer Perugino, Pinturicchio, Botticelli, Domenico Ghirlandaio, Benedetto Ghirlandaio in še nekateri drugi. Toda vsa ta slavna imena niso prinesla kapeli njene sedanje slave. Naslednik papeža Siksta IV., Pij II., ki je tudi bil velik prijatelj umetnosti, pa je poklical tedaj največjega slikarja in kiparja, Michelangela Buonarottija iz Florece ter mu naročil, da poslika strop. Bilo je to leta 1508. Štiri leta in pet mesecev je Michelangelo trdno delal in sam poslikal ves strop. Slikal je ležeč na hrbtu, na viseči mreži, ki je bila napeta pod stropom. V središču je naslikal Boga, ko ustvarja svet in kopno zemljo in morje, moškega in žensko. Prizor, ki kaže kako Stvarnik z dotikom prsta oživi Adama so nešteto krat fotografirali in ga po tiskanih posnetkih pozna ves svet. Padec prvega človeka, vesoljni potop in Noetova pijanost so tudi zelo prepričljivo podani. Toda Michelangelova naloga še ni bila končana. Leta 1534 ga je novi papež Pavel II. znova poklical, da poslika še oltarno steno. Tam so bile sicer že prej slike, ki jih je ustvaril Perugino, toda Pavlu II. niso bile všeč, dal jih je odstraniti, steno očistiti ter okna zazidati. Michelangelo je bil takrat na višku svoje slave in ustvarjalne moči. Na to velikansko ploskev je Michelangelo naslikal Poslednjo sodbo. Ta podoba vsebuje nad 300 teles, ki z živimi gibi ponazorujejo mogočni prizor. Je po ploskvi najve-

čja stenska podoba na svetu, po umetniški vrednosti pa eden izmed čudes človeškega ustvarjalnega genija.

V središču je Kristus, obkrožen od apostolov in svetnikov, ko sodi žive in mrtve. Na desni angeli dvigajo blažene v nebo, na levi pa hudiči potiskajo grešnike v pekel. Neizrečno mili so obrazi blaženih, v sramotnih krčih groze pa so spačeni obrazi in telesa tistih, ki so za večno pogubljeni.

Kot vsaka podoba, je tudi ta umetnina imela svoje težke dni. Umetnik je slikal gola telesa, da pač kar najbolje izrazi vse občutke v drži teles in mišic. To pa nekaterim strogim čuvarjem morale drugih ni bilo všeč. Najbolj strog je bil neki Biaggio, (Blaž), papeški dvorjan, star sovražnik Michelangela. Ta s pikrim humorjem obdarjen umetnik se mu je maščeval tako, da je Minosu, nekemu hudiču — nadzorniku v peklju, dal obraz domišljavega dvorjana Blaža. Tudi nase slikar ni pozabil. Upodobil se je v sv. Jerneju.

Slikar, ki je dobil priimek »krojač«

Skoraj bi Michelangelovi nasprotniki pregovorili papeža, da ukaže slikarju zdrgniti, vendar si je papež v zadnjem trenutku premislil.

Da zadovolji »strobe moraliste«, je naročil Michelangelovemu učencu Danielu da Volterra, da tista telesa, nad katerimi so se najbolj spotikali, »obleče«. Michelangelo se je te podobe, ki jo je slikal pet let, ni hotel več dotakniti, ni hotel napraviti niti ene poteze s čopičem. Njegov učenec je naročilo z res veliko spretnostjo izpolnil, a v zgodovino je šel s priimkom »krojač«.

Tla kapele so iz dragocenega mozajka.

K. R.

Bazilika sv. Petra v Rimu

Albert Sirk:
»Kontovelski portič«
(risba)

Kontovelski portič z barkovljansko obzra, Risal Albert Sirk 1941

TLAKA SLOVENCEV

Opomba uredništva: Ta članek je vzet iz gospodarsko-socialne študije o položaju slovenskega naroda v Jugoslaviji, ki je v tisku in bo izšla v kratkem v knjigi pod naslovom »Nova tlaka slovenskega naroda«. Naroča se pri avtorju: Franc Jeza, Opicina (Općine), Via di Prosecco 20, Trst, ali v slovenskih knjigarnah v Trstu. Cena 500 lir, 20 šilingov ali 1 dolar.

To je po več desetletjih prva stvarna študija o gospodarskem in v zvezi s tem o političnem položaju Slovencev v Jugoslaviji.

Skupni narodni dohodek v Sloveniji je znašal letos 273 milijard dinarjev, po predvidevanjih avtorjev »družbenega plana gospodarskega razvoja LR Slovenije za leto 1958«, od tega je ostalo v Sloveniji 148 milijard 400 milijonov dinarjev. Ostalih 124 milijard in 600 milijonov dinarjev je morala Slovenija oddati v obliki davka na dobiček gospodarskih organizacij (podjetij), prometnega davka itd. federaciji oziroma Beogradu za potrebe proračuna, t. j. za oboroževanje (nad 50% vsega proračuna; nobena druga država na svetu nima sorazmerno tako visokega vojaškega proračuna) in za gospodarski razvoj južnih republik Jugoslavije.

Zanimivo je, da v knjižici »Družbeni plan gospodarskega razvoja LR Slovenije za leto 1958«, ki je izšla februarja 1958 pri Cankarjevi založbi v Ljubljani, ni najti niti besedice o tem, kam bo šlo teh 124 milijard 600 milijonov dinarjev, kot da bodo enostavno izhlapele. Toda ta vsota predstavlja nad 45% vsega slovenskega narodnega dohodka tega leta.

Po optimističnih računih pa se je kakih 10 milijard vrnilo v Slovenijo v obliki deleža LR Slovenije pri zveznih dohodkih, zveznih investicij itd., tako da lahko računamo, da je oddala Slovenija 1. 1958 jugu okrog 114 milijard dinarjev, kar je še vedno nad 40% vsega slovenskega narodnega dohodka.

Po uradnih podatkih¹ se je povečal skupni narodni dohodek v Sloveniji od približno 143 milijard dinarjev v letu 1947 na okoli 238 milijard v letu 1956, kar pomeni povečanje za 67%. Povprečni skupni narodni dohodek teh let je znašal torej 190,5 milijard. Računajoč, da je odstopala Slovenija vsako leto okrog 40% (toda nekatera leta tudi nad 50%) svojega skupnega narodnega dohodka federaciji, je naneslo to v omenjenih desetih letih 772 milijard dinarjev; v dolarjih — po uradnem jugoslovanskem tečaju, kot velja

v jugoslovanski zunanji trgovini² — pa 2 milijardi 540 milijonov dolarjev. Po jugoslovanskem »turističnem tečaju« za dolar (1:400) nanese to eno milijardo in 900 milijonov dolarjev. Celo po svobodni zamenjavi dinarske valute za dolarsko (preko lir) bi to še vedno naneslo približno 976 milijonov dolarjev, kar pa ni stvarno, ker je notranja kupna vrednost dinarja približno dvakrat večja.

Če prištejemo k tej vsoti še po 40% skupnega slovenskega narodnega dohodka v letih 1957 (253,3 milijard din) in 1958 (273 milijard), dobimo tako 974,4 milijard dinarjev in s tem približno vsoto, katero je morala Slovenija v dvanajstih letih, od začetka leta 1947 do konca leta 1958, odstopiti Beogradu. Po uradnem jugoslovanskem kurzu za dolar znaša to 3 milijarde 218 milijonov dolarjev, po »turističnem tečaju« 2 milijardi 436 milijonov dolarjev in po svobodnem tečaju na valutnem tržišču v Italiji nad eno milijardo 249 milijonov dolarjev.

Če upoštevamo kot najbolj odgovarjajoči tečaj za dolar »turistični tečaj« (po katerem uradno računajo tudi narodni dohodek), je odstopil vsak prebivalec Slovenije v razdobju 1947-1958 povprečno 1568 dolarjev ali en kilogram in 376 gramov čistega zlata po svobodnem tečaju Beogradu za njegove namene. Za toliko vrednost je bila dejansko znižana življenjska raven vsakega prebivalca Slovenije v omenjenem razdobju. Celotno prebivalstvo Slovenije je moralo torej odstopiti vrednost 2137,9 ton zlata, kar predstavlja 213 tovornih vagonov, naloženih s samim zlatom; to je skoro petletna povprečna proizvodnja zlata v Južnoafriški zvezi, ki je največja proizvodnica zlata v svetu, dvainpolkrat več, kot je znašala celotna svetovna proizvodnja zlata l. 1955.

Vrednost, katero je morala Slovenija v razdobju 1947-1958 odstopiti Beogradu, si je lažje predstavljati, če jo primerjamo z nekaterimi drugimi podatki glede pomoči nekaterih narodov in držav tujini.

Združene države so dale od 1. julija 1945 do 30. junija 1956 tujini za 56 milijard in 140 milijonov dolarjev pomoči v vseh oblikah, od daril in kreditov do orožja. Celotni ameriški narodni dohodek v tistih enajstih letih pa je znašal približno 2959 milijard dolarjev. Za pomoč tujini so odstopale torej Združene države manj kot 2% svojega narodnega dohodka letno, medtem ko je odstopala Slovenija — kot rečeno — istočasno za druge narode (čeprav v okviru jugoslovanske federacije) 40% svojega narodnega dohodka. Če bi bile Združene države pomagale drugim narodom v istem sorazmerju, bi jim bile morale odstopiti 1163 milijard in 600 milijonov dolarjev, torej več kot dvajsetkrat toliko, kot so dejansko dale. Poleg tega je treba upoštevati, da bi tudi v tem primeru ameriško prebivalstvo veliko manj občutilo to gospodarsko izgubo, ker znaša povprečni narodni dohodek

¹ Glej brošuro »Gospodarski uspehi v Sloveniji od osvoboditve do danes«, Politična knjižnica, št. 30, Cankarjeva založba, (str. 19).

² »Gospodarski vestnik«, 1. januarja 1958.

³ Računajoč 100 din za 80 lir.

v Združenih državah štiriinpolkrat več kot v Sloveniji.⁴ Dejansko je odstopil povprečni Američan za pomoč tujini le po 375 dolarjev, torej štirikrat manj kot povprečni Slovelec, kljub štiriinpolkrat večjim dohodkom.

Zahodna Nemčija, ki po naravnem bogastvu sicer ni najbogatejša evropska država, a je gospodarsko zadnja leta najtrdnješa, je določila v svojih proračunih za l. 1956 in l. 1957 po 50 milijonov mark za »tehnično pomoč« gospodarsko nerazvitim državam, kar je znašalo n. pr. l. 1957 22-krat manj, kot je tisto leto žrtvovala Slovenija za »gospodarsko nerazvite pokrajine« v južnem delu Jugoslavije oziroma za namene beograjske vlade. Nemški zvezni minister za gospodarstvo Ludwig Erhard je tudi glede morebitnih zasebnih nemških investicij v gospodarsko zaostalih področjih izrazil v jeseni l. 1958 mnenje, da naj bi ne presegle vrednosti 5% nemškega izvoza, to je približno poldrugo milijardo mark, kar ni niti 1% narodnega dohodka Zahodne Nemčije. Seveda je treba pri tem upoštevati, da so mišljene investicije (!), od katerih pričakujejo, da se bodo dobro obrestovale, in ne darila tujini.

Tudi Italija ima v lastnem državnem okviru gospodarsko zaostala področja — vso južno in del srednje Italije, približno dve petini vse svoje površine, kjer živi tretjina italijanskega prebivalstva. To je hud notranji italijanski problem, katerega se tudi zavedajo in se zato trudijo, da bi ga čimprej rešili. Za pomoč gospodarsko zaostalim področjem na jugu je predvidenih z raznimi zakoni⁵ skupno 2.040 milijard lir v petnajstih letih.⁶ Na leto znaša to nekaj nad 133 milijard lir, ali manj kot en odstotek italijanskega narodnega dohodka. To pomoč nudita gospodarsko naprednejši tretjini italijanskega prebivalstva jugu preko ustanove oziroma sklada »Cassa del Mezzogiorno«.

V avstrijskem proračunu za l. 1959 je predvidenih 100 milijonov šilingov za »gospodarsko zaostala področja« v državi (v glavnem za južno Koroško). Ta vsota predstavlja 0,1% celotnega avstrijskega narodnega dohodka v l. 1959 oziroma 0,25% državnega proračuna.

Največja mednarodna ustanova za pomoč gospodarsko nerazvitim državam, Mednarodna banka za obnovo in razvoj, je dala leta 1957 raznim azijskim, afriškim in drugim državam 711 milijonov dolarjev posojil (!). Pri tej banki je včlanjenih 68 držav, ki preko nje pomagajo gospodarsko zaostalim področjem ali pa dobivajo od nje posojila. V istem letu je bilo vloženih od včlanjenih držav v banko 625 mil-

ionov dolarjev. Od tega so vložile Združene države 375 milijonov, vse ostale članice pa skupno 250 milijonov, kar je za dva milijona in pol manj, kot je istega leta Slovenija sama dala za gospodarski razvoj zaostalih področij v Jugoslaviji in za druge namene beograjske vlade. Pri tem je spet treba upoštevati, da morajo države, ki so deležne posojil Mednarodne banke za obnovo in razvoj, ta posojila vračati, medtem ko Slovenija odstopa okrog 40% svojega narodnega dohodka južnim republikam v Jugoslaviji kot darilo, ali bolje rečeno, v obliki dolžnega davka, ne da bi smela vsaj nadzirati uporabo odstopljenih finančnih sredstev, kot ima to pravico Mednarodna banka za obnovo in razvoj, pa tudi Združene države. Do 30. septembra 1958 je dala banka posojil za 4 milijarde in 10,2 milijonov dolarjev, vrnjenih pa je dobila že 418,3 milijonov dolarjev. Mednarodna banka za obnovo in razvoj je tako nudila le za petino večjo pomoč zaostalim državam kot Slovenija zaostalim republikam v Jugoslaviji in — kot že rečeno — s to razliko, da je dajala posojila, Slovenija pa darila.

Za lažjo primerjavo naj še navedemo, da bi stala gradnja železnice od Kozine do Kopra, ki bi povežala Slovenijo z lastnim morjem in bi bila neprecenljive gospodarske važnosti, 3 in pol milijarde dinarjev, kar predstavlja le nekaj več kot 3% finančnih sredstev, ki jih je morala Slovenija l. 1958 odstopiti jugu. Toda železnice v Koper verjetno vsaj še do konca l. 1961 ne bodo začeli graditi.

Računajoč, da bi stala gradnja pomolov in pristaniških naprav v Koprui isto kot v Trstu,⁷ bi si bila lahko zgradila Slovenija po odbitku stroškov za železnico Kozina-Koper istega leta za finančna sredstva, katere je odstopila Beogradu, pomole v dolžini 36.720 metrov, torej sedemnajstkrat daljše od pomola VII, katerega zdaj grade v Trstu. Seveda bi tako dolgi pomoli za zdaj niti ne imeli smisla, dokler Slovenija ne prevzame tiste vloge, ki ji je po naravi določena v mednarodnem prometu ter trgovini; toda ta primerjava kaže, kaj vse bi si Slovenci lahko ustvarili s tistim skoro polovičnim narodnim dohodkom, ki jim ga vsako leto Beograd vzame.

Po petletnem jugoslovanskem gospodarskem načrtu, 1957-1961, niso predvidene glede odtoka slovenskega narodnega dohodka na jug nikake bistvene spremembe, zato lahko računamo, da se bodo v skladu s predvidenim večanjem proizvodnje v Sloveniji (povprečno za 7,4% letno)⁸ višala tudi finančna sredstva, ki jih bo morala Slovenija odstopati za gospodarski razvoj juga in za zvezni proračun. Do konca leta 1961 bo morala Slovenija tako odstopiti še nad 513 milijard dinarjev ali eno milijardo 282,5 milijonov dolarjev.

⁴ Povprečni ameriški narodni dohodek je znašal l. 1956 1.708 dolarjev, slovenski (po jugoslovanskih uradnih podatkih) 400 dolarjev.

⁵ Od 10. avgusta 1950, od 15. julija 1954 in od 29. julija 1957 ter s posebnim zakonom o pomoči Kalabriji pri ureditvi voda in gozdov od 26. novembra 1955.

⁶ »Documenti di vita italiana«, zv. 83, oktober 1958, str. 6601: »Lo sviluppo del Mezzogiorno«. (Una documentazione sull'economia delle regioni meridionali).

⁷ Pomol VII, ki je v gradnji v Tržaškem pristanišču in bo dolg 2.160 metrov, je preračunan na 16 milijard lir. (Giovanni Palladini: »Il governo per Trieste«, Collana »Tonio-lo«, 1958.)

⁸ Milentije Popović: »O politiki in ciljih razvoja jugoslovanskega gospodarstva od 1957. do 1961. leta«, Politična knjižnica, Cankarjeva založba, Ljubljana, februar 1958.

Vinko Beličič

Taščica

Vse je obmolknilo ali odšlo na jug,
dogoreli so poletja smaragdni plameni
v rdeče in žolte dragulje jeseni,
sneg z daljnih gor pošilja mrzli dih
— prvi sneg, boječ in tih.

Zdaj le še jaz, ko vse molči,
na okarino čakajočih ur
piskam pretrgano popevko opustelih dni.
Zdaj je moj čas: glas mi zveni po grmičju,
vro iz srca mi spomini,
nikogar ne iščem več po samini.

Neva Rudolf

Spomin

Zvoni.
V tihoti belih gora
trepetlika šumi.
Izpod vrhov več ne drsi
motni, vrtinčasti vir.
Tam iznad mrtvih bregov
med smreke sanja večer.

V življenju sva šla v dve smeri,
veter je rane raznel.
Spomin se med jelše lovi,
ljubezen čas je razplel.

RAVNATELJ RAI O NESREČI

V popoldanskih urah, 19. decembra, je ravnatelj Radia Trst, dr. inženir **Candussi** izdal izjavo, v kateri med drugim pravi:

V tej tako žalostni okoliščini čutim dolžnost, da se prisrčno in toplo zahvalim vsem onim, ki so s svojim delom pripomogli, da je bila škoda čim manjša, kljub temu, da je to delo zahtevalo velike samozataje, požrtvovalnosti in resnega tveganja za osebno varnost.

Kar zadeva delovanje naše postaje, je vse naše prizadevanje, podprto od Glavnega ravnateljstva, usmerjeno v to, da bodo poslušalci čim manj prikrajšani tako na postaji Trst I., kakor tudi na postaji Trst A, ki oddaja v slovenskem jeziku. V prihodnjih dneh se bo položaj postaje izboljšal, ker bodo dospeli aparati z glavnega ravnateljstva RAI-TV.

Obenem ko želim zagotoviti poslušalcem, da bomo naperili vse sile v to, da bosta postaji čim prej v celoti delovali, bi rad izrazil svojo hvaležnost vsem uslužbencem postaje, ki so se trudili, da so rešili najpomembnejše aparate in važen administrativni material ter se zdaj trudijo, da bi postaja čim prej v celoti delovala.

SPORED VAŽNEJŠIH MESEČNIH ODDAJ

Vsak dan: »Svetnik dneva« (sestavljaja msgr. dr. L. Škerl) takoj po otvoritvi oddaje ob 7.00 odtosno ob 8.00. »Misel za lahko noč« (recitira S. Raztresen (tik pred zaključkom oddaje ob 24.00 uri).

Vsako nedeljo: »Pridiga« g. P. Sorlija med prenosom sv. maše iz stolnice Sv. Justa.

GOVORJENI SPORED

(Odgovorni urednik Ado Lapornik)

Ob delavnikih: »Opoldanska oddaja: Na sporedu ostane »Brezobvezno«, razdeljena v dva dela: v drobiž od vsepovsod (ureja M. Javornik) in v Opoldasko predavanje.

• **Nedelja**, ob 21.00 uri: **Narava poje v pesmi** (ureja prof. L. Peterlin).

• **Ponedeljek**, ob 18.00 uri: **Radijska univerza:** nadaljevanje tečaja »Industrijska revolucija 19. stoletja«.

Ob 19.00 uri: **Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše** (sestavljaja prof. Krasulja Suhadolc).

Mala literarna oddaja v drugem odmoru opere.

• **Torek**, ob 18.00 uri: **Z začarane police**, po naslednjem vrstnem redu: Bole: »Moj lastni jaz«; Martinuzzi: »Napičnica«; Polak: »Štirje modri tovariši«; Cegnar: »Lepo božično darilo«; Bole: »Trije norci«.

Ob 19.00 uri: **Utrinki iz znanosti in tehnike**.

O2 21.00 uri: **Obletnica tedna**.

O 22.00 uri: **Umetnost in življenje**.

• **Sreda**, ob 18.00 uri: **Radijska univerza:** nadaljevanje tečaja »Pomenki o avtomatizaciji«.

Ob 19.00 uri: **Zdravstvena oddaja**, sestavljaja dr. Milan Starc.

• **Četrtek**, ob 18.00 uri: **Z začarane police**,

Ob 19.00 uri: **Sola in vzgoja** (ureja prof. Ivan Theuerschuh).

Ob 22.00 uri: **Iz sodobne književnosti**,

• **Petek**, ob 18.00 uri: **Radijska univerza:** nadaljevanje tečaja »Življenje starih Egipčanov«.

Ob 19.00 uri: **Sirimo obzorja**.

Ob 22.00 uri: **Znanost in tehnika**.

• **Sobota**, ob 16.00: **Novela tedna**.

Ob 19.00 uri: **Sestanek s poslušalkami** (ureja Marjana Lapornik).

DRAMSKO — GLEDALIŠKI SPORED
(Odgovorni urednik ing. Boris Sanein)

Sosedov sin (Josip Jurčič, dramat. M. Javornik), igra v 2. delih. (17. decembra ob 21.00).

Potovanje na mesec (Ch. Chilton, prev. M. Javornik), dram. zgodba v 7. slikah. (18. dec. ob 21.00).

Starka in sonce (Borovič Rada), mladinska zgodba. (20. dec. ob 18.00).

Nekdo je ob ograji (N. Manzari, prevedel Saša Martelanc), radij. drama. (20. dec. ob 21.00).

Egmont (J. W. Goethe, prev. A. Sovre), tragedija v 5 dej. (21. dec. ob 17.).

BOŽIČNE ODDAJE

Božična darila v starih časih (Brezobvezno - 20/12, ob 12.00 uri).

Božič v znamenju tehnike (Brezobvezno - 22/12, ob 12.00 uri).

Pisani balončki, rad. tednik za najmlajše (22/12, ob 19.00 uri).

Pravljica: »Lepo božično darilo« (23/12, ob 18.00 uri).

Božič se ponavlja v naših srcih (Jože Peterlin), Božična misel, pesem, navade v glasbi in besedi. (24. decembra ob 20.30 do 23.15).

Ponovitev v skrajšani obliki v četrtek, 25. dec. od 11.30 do 13.15. do 13.15.

Polnočna sveta maša (24/12 ob 24.00 uri).

Za božič na Himalaji (26/12 ob 10.).

Sveti večer pri gospodu Mirodolskem (po Stritarju dramatiziral prof. M. Jevnikar - 26/12 ob 22.00 uri).

Božični čas v podobah Pietra Breughela (30/12 ob 22.00 uri).

Jaslice (Franc Jeza), božična slika. (25. dec. ob 10.00).

Božični triptihon (Niko Kuret), radijski prikaz v 2 delih. (25. dec. ob 17.).

Prerokovanja o prihodu Odrešenika (Gianfranco Molli, prev. M. Javornik), ilustrirano predavanje. (25. dec. ob 21.).

Potovanje na mesec (Ch. Chilton, prev. M. Javornik), dram. zgodba v 8. slikah. (22. dec. ob 21.00).

Snežna kraljica (H. Ch. Andersen, prir. J. Golias), pravljica. (26. decembra ob 11.30).

Poštenjak po potrebi (Giovanni Girauld, prev. L. Rehar), komedija v 5. dej. (26. dec. ob 17.00).

Lesena pastirčka (Ant. Perno - Ezio Benedetti, prev. D. Stoka), pravljica. (27. dec. ob 18.00).

Kako je dolga pot (Ivan Matičič), rad. veseloigra. (27. dec. ob 21.00).

Ta ali ona (Sabatino Lopez, prev. V. Suhadolc. (28. dec. ob 17.00).

Lumpacij Vagabund (Johann Nestroy, prev. O. Župančič), igra s petjem v 1. dej. (31. dec. ob 21.00).

Prigode debele Johance (Mirko Mahnič), radij. igra za stare in otroke. (1. jan. ob 11.30).

Salomino prerčenje (Paolo Ferrari, prev. N. Konjedic), igra v 3 dej. (1. jan. ob 17.00).

Doživljaji kraljevega kuharčka (Fr. Mljač), pravljica igra. (9. jan. ob 18.).

Vest Olivera Blackstona (Aleksander Marodič), radij. igra. (3. jan. ob 21.00).

Naša napovedovalka Danila Sila-Rosnerjeva s stvarno in mirno dikcijo alta

RADIO TRST V PLAMENIH

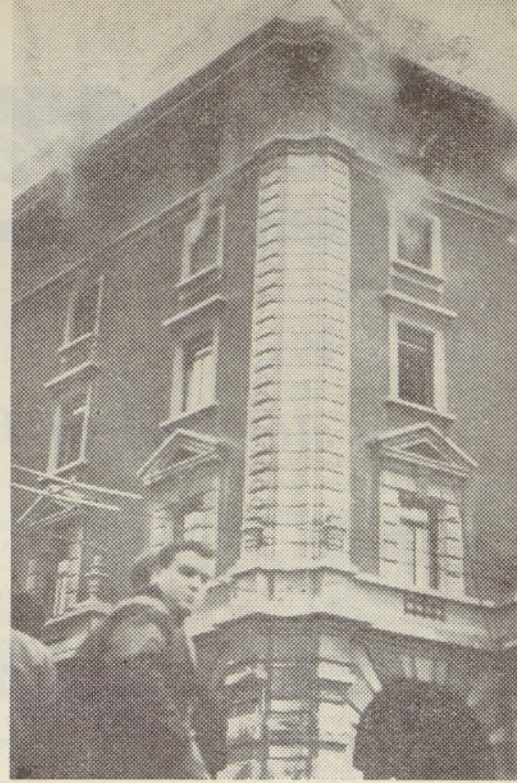
Na pragu božičnih praznikov, ko so bile priprave za božični radijski spored v polnem teku, je nenadoma prekinil nadaljnje delo požar, ki je izbruhnil malo pred osmo uro zjutraj 19. decembra v oddajnih prostorih radia Trst. Med oddajami slovenske in italijanske postaje se je pojavil naenkrat ogenj v malem oddajnem prostoru (avditorij B) in je kmalu zajel še sosednje prostore. Iz četrtega nadstropja pa so se plameni kmalu prejedli do petega nadstropja in tako uničili obe nadstropji z rad. napravami.

Med tem, ko so poslušalci še mirno in zaspani poslušali jutranjo glasbo, se je pričel na radijski postaji dramatičen boj s plameni za stavbo in za radijsko gradivo. Slovenska napovedovalka gospa **Danila Sila-Rosnerjeva** je napovedovala že z veliko težavo, a je vztrajala dalje, ker je bila prepričana, da se bo posrečilo tehnikom samim zadržati prve plamene. Ko jo je le preveč dušilo, je izključila mikrofona. Napovedovalec **Marijan Slokar**, ki je bil to jutro v službi, je v trenutku presodil nevarnost. Oba napovedovalca nista pomislila, kako bi ušla dimu, ki se je vedno bolj valil po poslopju, da kmalu ni bilo mogoče videti meter predse, ampak je oba zaskrbelo, kako bo z nadaljnji oddajami, če zgore plošče, trakovi, gradivo za program itd. In začela sta reševati in nositi na drugo stran stavbe, premikati sta začela težke omare in na ta način v resnici rešila dragocene stvari.

Prihiti so gasilci in začelo se je njihovo požrtvovalno in izredno naporno delo. Na trgu Oberdan se je zbirala množica, ki je opazovala požar. Po mestu se je bliskovito raznesla vest, da Radio gori. Zbrala se je množica gledalcev, med katerimi si videl resnično žalostne obraze radijskih uslužbencev, ki so prišli na jutranje delo, a niso mogli več v poslopje. Videli so radijske sodelavce, ki so s srcem navezani na tisto palačo. Radi bi bili pomagali, pa niso mogli.

V sami palači je bil tudi ravnatelj postaje RAI, **dr. ing. G. Candussi** in podravnatelj **g. Giacomelli**. Ravnatelj slovenske postaje **ing. Ostan** je že z šefom tehnikov, **g. Lo Vullo**, reševal tehnične naprave, ki so nujne za nadaljnje oddajanje. V trenutku, ko je bila hiša v plamenih, je vodstvo RAI že mislilo na to, kako in kje nadaljevati z oddajami. G. ravnatelj **Candussi** je preskrbel v kratkem času avditorij (Teatro Romano) in določil, da bodo tam slovenske oddaje. Kmalu je našel prostor v gledališču Verdi za italijansko postajo.

Ne moremo zadosti poudariti, s kakšnim zadovoljstvom so meščani zaslišali opoldansko oddajo. Nešteti ljudi se je namreč polastila bojazen, da gre za kako sabotažo ali kakršnokoli zlo namero. Oddahnili so se, ko so zaslišali spet oddajo in celo prej v slovenščini kot v italijanščini. Tedaj, ko je bila hiša na trgu še vsa zavita v dim in ko so gasilci z vso silo gasili požar, v tistem trenutku je postaja že oddajala z drugega konca. V resnici moramo izreči svoje veliko priznanje in občudovanje vodstvu. Slovenci pa moramo še posebej izraziti občudovanje in priznanje ravnatelju slovenskih programov, **g. ing. Ostanu**, ki je s prisebnostjo in hitrico pripravil tako hitro vse potrebno, da oddaje na slovenski postaji teko skoraj nespremenjeno kot so bile programirane. Po-

magali pa so mu šef tehnik **Lo Vullo** in z nesebično neutrudnostjo funkcionarji slovenske postaje, napovedovalci in napovedovalke. Prenesli so vse potrebno in nujno v avditorij ter bili v službi vsi, eni na straži, da ni prišlo do motenj v začetku oddajanja, drugi kot napovedovalci in napovedovalke. Skratka, vse teče brez napak.

Izredno razumevanje in ljubeznivost pa je pokazal tudi šef urada za Gledališče in kino, **g. Mainardi**, ki je takoj poskrbel, da je bil na razpolago avditorij. Še več: dal je celo ljubeznivo na razpolago svoje urade, da so se mogli preseliti tje uredniki poročil in tam pripravljati svoje oddaje. Vestnosti urednikov radijskih poročil se moramo tudi zahvaliti, da smo brez prekinitve poslušali že tudi opoldanska poročila.

Dobili smo zagotovilo, da bo tudi ta vmesni čas, ko bodo oddajne prostore popravljali, tekla odaja nemoteno dalje. Božični spored, ki nas še posebej zanima, bo — tako so nam zagotovili — podobno kot ostali, izveden v istem obsegu.

Iskreno nam je žal, da je prišlo do nesreče in to svoje čustvo izražamo vodstvu RAI, obenem pa ponovno občudujemo praktičnost in iznajdljivost, dobro voljo in skrb odgovornih, ki so bili sposobni premostiti nesrečo, tako da je poslušalci skoro da niso čutili.

Poslušate ga vsak dan:
Joško Gerdol,
naš lirični
napovedovalec

Žbogarjev Janez (Ch. Nodier, priredil in prev. Dušan Pertot), dramatis. zgodba. (4. jan. ob 17.00).

Sneguljčica (Pavel Golia), pravljica. (6. jan. ob 11.30).

Goldoni in njegovih 16 novih veseliger (Paolo Ferrari, prev. N. Konjedic), veseloigra v 3 dej. (6. jan. ob 17.).

Jakob Ruda (Iv. Cankar - avtor tromesečja), drama v 3 dej. (7. jan. ob 21.00).

Potovanje na mesec (Ch. Chilton, prev. M. Javornik), rad. zgodba. (8. jan. ob 21.00).

Jakec Pametnjakec (Lojze Zupan, prir. Lea Pertot), dram. zgodba, 8. slika. (10. jan. ob 18.00).

Mož s cvetko v ustih (L. Pirandello, prev. F. Jeza), enodejanka. (10. jan. ob 21.00).

Brez tretjega (Milan Begovič, prev. P. Golia), drama v 3 dej. (11. jan. ob 17.00).

Sreča se zabava (Carlo Trabucco, prev. M. Javornik), veseloigra v 3 dej. (14. jan. ob 21.00).

Potovanje na mesec (Ch. Chilton, prev. M. Javornik), rad. zgodba, 9. slika. (15. jan. ob 21.00).

GLASBENI SPORED

Jean Maria Leclair: **Sonata VIII.** v D-duru za flavto, violo in harfo; izvajal bo trio Poluzzi-Ferretti-Marchi. (26. dec.).

Samospeve **Simonitija, Merkuja, Baranoviča, Matza, Stepanova** in **Milojeviča** bosta predvajala sopranistka Jelka Rupnik in pianist Ciril Cvetko. (5. januarja).

BESEDA

o slovenskem filmu

V prvih povojnih letih se je veliko in navdušeno govorilo o slovenskem filmu, ki je bil tedaj za Slovence »nova umetnost«. Prvi filmi, »Na svoji zemlji« in drugi, so sicer razočarali, toda tolažili smo se s tem, da ni izvežbanega tehničnega osebja, da tudi filmskih igralcev še ni pravih in da pač primanjkuje tudi umetniških scenarijev. Toda od tedaj je minilo že precej let, pa si slovenski film še ni opomogel, vsaj v umetniškem pogledu ne. V tehničnem oziru je sicer že preko začetnih težav, v vseh drugih ozirih pa je prej nazadoval kot napredoval. Predvsem je izginilo prvotno navdušenje in veselje pri tistih, ki imajo opraviti s filmom. Zamenjalo ju je neko hladno računarstvo, ki se mu je pridružila neka čudna brezbriznost, ali bolje rečeno topost za resnične potrebe slovenske filmske umetnosti.

Slej ko prej je glavni problem slovenskega filma pomanjkanje dobrih scenarijev. O tem se vsi strinjajo. Različna pa je sodba o tem, kdo je kriv tega, da ni scenarijev. Vodstvi obeh slovenskih filmskih podjetij se izgovarjata, da slovenski pisatelji ali sploh bojkotirajo film, ali pa mu do-

bavljajo le slabe scenarije. Če pa prisluhne človek pisateljskim krogom, zve, da je bil napisan že marsikak zanimiv, četudi morda v tehničnem pogledu še ne dovolj izpiljen scenarij, a je bil naravnost odklonjen, ali pa je obležal v kakem predalu direktorije filmskega podjetja. To je vzrok, da so se vsi pomembnejši pisatelji odvrnili od filma. Dobili so celo vtis, da niso zaželeni kot sodelavci. Je pač tako, da najboljši slovenski pisatelji niso preveč vneti za sedanjo jugoslovansko politično prakso in tako tudi njihovi scenariji niso bili dovolj »na liniji«. »Triglav film«, pa tudi novejši »Viba film« sta dala prednost tisti vrsti avtorjev, ki jih ponekod imenujejo »konjunkturiste«, ker znajo spretno izkoristiti diktatorske režime, da pridejo na površje, kar jim v normalnih razmerah ne bi nikoli uspelo.

Tako se dogaja, da kljub ponovnim neuspehom »Triglav-fim« vedno spet snema filme, ki...?

Zelo verjetno je temu vzrok strah. Odgovorni ljudje pri filmu sicer dobro vedo, da scenarij takega pisatelja ni in ne more biti dober, ker je ali vsiljivo ideološko tendenčen, ali pa neprijetno vzgojen, nikakor pa ne polnokrvno umetniški. Toda s takim filmom v političnem pogledu ničesar ne tvegajo. Bolje slab film kot političen ukor, si mislijo, in tako veselo izdelujejo slabe filme. S scenarijem kakega Ribiča ničesar ne tvegajo; zato naročajo scenarije pač pri Ribiču. Mož se trudi, tudi ni brez talenta, toda njegov talent bi zadostoval za ravnatelja kake šole, ker se odlikuje po pedagoških težnjah; ni pa talent umetnika, najmanj filmskega umetnika. Tuja filmska kritika je jasno opozorila na neprijetno pedagoško komponento »Doline miru«. Kljub temu so posneli nov film spet po Ribičevem scenariju in tako je »Kala« doživela letos že v domovini slab sprejem. Kaj bi bilo šele v tujini, vsaj v kritični, umetniško razvajeni tujini. Tako je filmska komisija prvotno sploh prepovedala izvoziti »Kalo«. Pozneje so ta sklep preklicali, toda film tudi z Zobčevimi verzi (kak domislek!), ni boljši.

Strah je botroval tudi »Vesni« in njeni naslednici, četudi se zdita ta dva filma netendenčni, veseli komediji. Toda strah gleda iz njune zlaganosti. Zivljenje slovenske mladine ni tako in nikoli ni bilo tako. Avtorji obeh filmov se boje prikazovati resnično življenje in resnične probleme slovenske mladine, čeprav v obliki komedije, zato so se odločili rajši za osladni, neužiti, v zrak postavljeni zgodbi. Če pa bodo hoteli kdaj posneti resen in iskren film o slovenski mladini, bi jim priporočili, naj pogledajo v slovenske tovarne, kjer opravljajo 16-letna dekleta dela, ki bi jim morala biti iz zdravstveno-zaščitnih razlogov prepovedana, za kakih 9 ali 10 tisoč din na mesec, ali pa naj si preberejo v ljubljanskih listih poročilo o treh mladih slovenskih gangsterjih, dveh fantih in dekletu, ki so po večurnem boju z miličniki v Bosni napravili samomor, potem ko so več mesecev vlamljali po Sloveniji in Hrvaški.

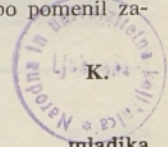
Iskrenost in pogum manjkata slovenskemu filmu. Iskrenosti v prikazovanju stvarnih problemov in poguma do resnice in umetniške neodvisnosti. Zato daje prednost slabim scenarijem pred dobrimi. Ljudem, ki odločajo pri filmu, pa manjka tudi ljubezni do slovenstva. Film jim je le propagandno-politično sredstvo, ali recimo sredstvo za »politično in idejno« vzgojo, morda tudi sredstvo za osebno uveljavljanje, ne vidijo pa v njem eno izmed redkih, zelo redkih možnosti, ki so še ostale slovenskemu narodu, da se skuša uveljaviti pred svetom in si pridobiti nekaj ugleda in upoštevanja vsaj na tem področju.

Slovenski film naj bi ne silil v svet z namenom, da bi poučeval druge, kaj je prav in kaj ni, kot n. pr. v »Dolini miru« ali »Kali«. Skromno in iskreno naj bi začel odkrivati resnično problematiko doma, pa bo postal morda zanimiv tako za domače ljudi kot za tujino. Umetnost uspeva le v ozračju iskrenosti in resnice, ne pa »na liniji«. In to velja tudi za filmsko umetnost.

Kot slišimo, je napisal neki tržaški pisatelj na prošnjo nekega ljubljanskega filmskega podjetja scenarij za film o Klementu Jugu, mladem slovenskem alpinistu in filozofu iz časa med obema svetovnima vojnama. To bi lahko bil lep film. Upajmo, da ga ne bodo pokvarili in da bo pomenil začetek lepšega razdobja slovenskega filma.

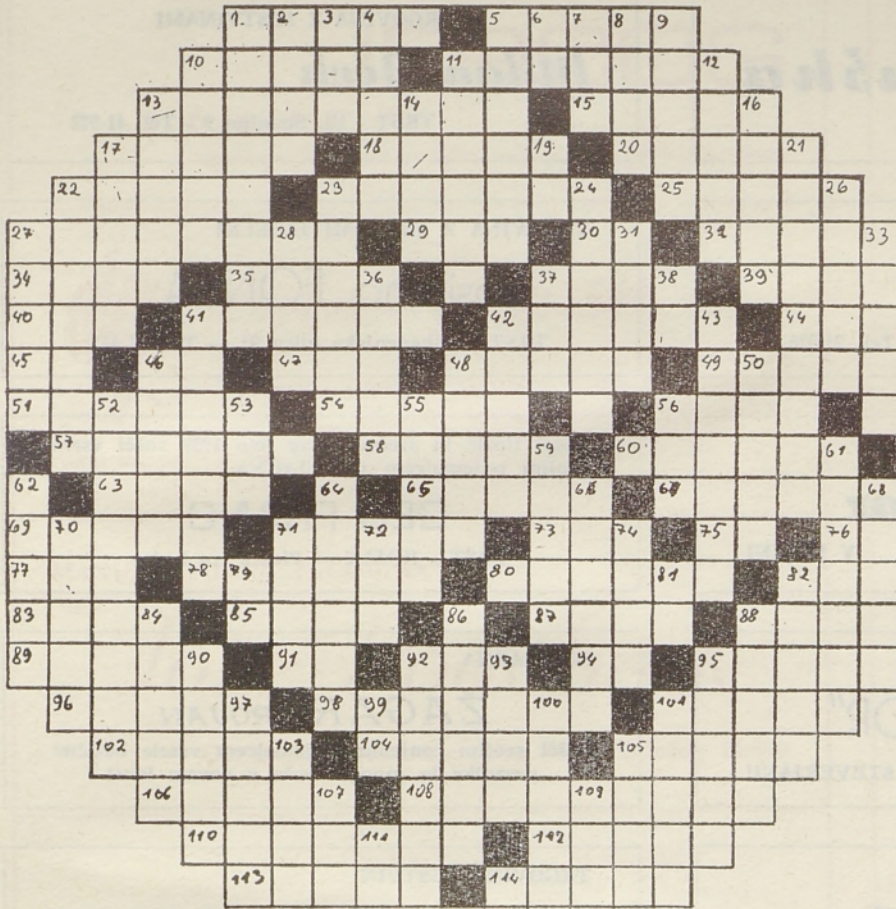
Sovjetskih filmov ne poznamo posebno v Trstu in Gorici. Vemo o veliki propagandni težnji, ki sili iz njih, vemo pa tudi za nekatere, ki so jih predvajali na mednarodnih filmskih festivalih z uspehom. Gornja slika kaže prizor iz sovjetskega filma »Malva«

ZA KRATEK ČAS

NAGRADNA KRIŽANKA (100 točk)

Vodoravno: 1. kalij-aluminijev sulfat, ustavlja krvavenje; 5. mašna knjiga; 10. sadni zajedalec; 11. marljiv; 13. mesto na Koroškem; 16. bog pohlepa; 17. trojanski junak; 18. zaključek; 29. umirjen, stvaren; 22. posoda; 23. prebivalec južnoameriške države; 25. izvira od svetlobnih teles; 27. država, ki ima veliko važnost; 29. oblika glagola imeti; 30. števniki; 32. preganjalec kristjanov; 34. dojemamo z ušesi; 35. goduje 24. aprila; 37. prislov časa; 39. igra na šahovski deski; 40. tretjina gimnazije; 41. žensko ime; 42. migotati, mrgoleti; 44. mesto v Srbiji; 45 osebni zaimek; 46. 4. in 5. črka besede pod 11. vodoravno; 47. trije enaki samoglasniki; 48. premikam ude; 49. Evropejci smo bele...; 51. črnogorski pesnik; 54. stojnica; 56. količinski prislov; 57. prebivalec polotoka v Aziji; 58. daje olje; 60. grška nebesa; 63. vulkanski otok; 65. vrsta tkanine; 67. znamenit, sloveč; 69. eden izmed slovanskih apostolov; 71. neviden; 73. blag, nežen; 75. nemška znamka avtomobila; 76. predlog; 77. moško ime; 78. višji (lat.); 80. materina dušica (rastlina); 82. poslanec, glasnik; 83. svetovna velesila; 85. okras, nakit; 87.

pleme, pasma; 88. prebivalec evropskega porekla v Južni Afriki; 89. tvorni glagolski način; 91. kemični znak za helij; 92. žuželka; 94. osebni zaimek; 95. zvezda repatica; 96. rokodelec; 98. ženska, ki zagreši umor; 101. bojevniki (hrv.); 102. majhne rasti; 104. oblika glagola napeti; 105. zaničljivo ime za moškega; 106. vojaški gojenec; 108. jedrnat, kratak; 110. nestalen, omahljiv; 112. nadležen mrčes; 113. napravi vsak krčmar; 114. majhen lažnik.

Navpično: 1. dežela za Karpati; 2. sveti bik; 3. loščilo; 4. začaranje; 5. dobotnika, pokrovitelja; 6. zemlja; 7. brez spremstva; 8. ud izumrlega divjega naroda; 9. del pluga; 10. ruski šahovski velemejster; 11. položimo; 12. oseba iz Stritarjeve povesti »Sodnikovi«; 13. ljubkavalno moško ime; 14. vprežne živali; 16. pomanjkanje reda; 17. propad; 19. ime tretje črke; 21. trd, odporen; 22. družica kralja živali; 23. madžarski ples; 24. prebivalec slovenskega mesta; 26. bolgarski iredentist; 27. sila navzgor; 28. nebesno telo; 31. osebni zaimek; 33. imamo na obleki; 36. muza ljubezenskega pesništva; 37. vrsta hrasta; 38. latinski veznik; 41. zelo cenjena, a mnogokrat zlorabljena

vrednota; 42. ubranost; 43. grška črka; 46. goduje 5. febr. (tož.); 48. kos svinjskega mesa; 50. zelenicam; 52. starogrški zemljepisec; 53. oblika glagola iti; 55. glavno mesto severnoafriške dežele; 56. slovanski bog črede (brez samoglasnikov); 59. nepokoj; 61. prebivalec ob jezeru; 62. razumeta; 64. razpustim, razveljavim, odpravim; 66. kraška ponikalnica (rod.); 68. poln tekočine; 70. razglas, odredba; 71. verz; 72. držaj; 74. zdravnik papeža Pija XII.; 79. je napisal Martina Krpana (prva in zadnja črka priimka); 81. začetnici slovenskega pesnika balad; 82. znamenita južnoameriška pevka; 84. kemična prvina; 86. okopljem; 88. siromašen, reven; 90. podložnik; 92. usten; 93. mesto v Siriji; 95. vrsta psa; 97. skrbi za red; 99. osebni zaimek; 100. skupina oblastiteljnih koristolovcev; 101. prosi miloščino; 103. kokoš brez repa; 105. dve gospe; 107. prekanjenec, navihaneč; 109. nekdanji benečanski oblastnik; 111. evidenčna tablica za neko mesto v Toscani.

UGANKE

Za konec leta smo obljubili, da bomo določili, kdo je najboljši ugankar »Mladike«. Največ točk je letos nabral JOŽKO BRATINA iz Gorice. Za nagrado bo prejemal našo revijo v prihodnjem letu, zdaj pa dobi še knjižno nagrado.

Današnja križanka je nagradna. Rešitve pošljite na uredništvo do 10. januarja. Ugankar, ki bo pravilno rešil in bo izžreban, bo prejemal brezplačno »Mladiko« v prihodnjem letu.

REŠITVE IZ ZADNJE ŠTEVILKE

Kažipot: Pot k uspehom je strma.
Abecednik: Kar se Janezek nauči, to Janez zna.

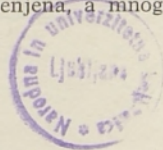
V spomin mrtvim: Gospod daj jim večni mir in pokoj!

Magična kvadrata: I. - 1. m, 2. sok, 3. sirup, 4. Maribor, 5. kubik, 6. pok, 7. r. - **II.** 1. b, 2. lok, 3. logos, 4. bogomili, 5. komar, 6. sir, 7. i.

Piramida: 1-21 in 1-14: zdrobiti; 2-20 in 3-15: drobiti; 4-19 in 5-16: robiti; 6-18 in 7-17: obiti; 8-17 in 9-18: biti; 10-16 in 11-19: iti; 12-15 in 13-20: ti.

Zamenjava: Pri reševanju je treba paziti, da ne premaknete dve zvezdici ali dve piki hkrati. V eni izmed rešitev figure premaknemo takole: 5 na 4, 3 na 5, 2 na 3, 4 na 2, 6 na 4, 7 na 6, 5 na 7, 3 na 5, 1 na 3, 2 na 1, 4 na 2, 6 na 4, 5 na 6, 3 na 5 in 4 na 3. Tako smo dobili na desni strani tri zvezdice in na levi tri pike.

Ugankarsko stran urejuje dr. Iv. Artač.

Vesele božične praznike in srečno novo leto žele:

Gostilna

Ostrouška

TRST, ul. S. Nicolò 1 - Tel. 37-918

TRGOVINA Z JESTVINAMI

Milan Bevk

TRST - Ul. Sommino 9 - Tel. 41-572

TRGOVINA JESTVIN

Josip Škabar

OPČINE — Narodna ul. 42 — Tel. 21-026

TRGOVINA Z MESNIMI IZDELKI

Josipina FONDA

TRST — Skedenjska ulica 93 — Tel. 44-443

VESEL BOŽIČ!

Kino Tabor

V DOLINI

Vesel Božič in srečno Novo leto 1959 vošči vsem svojim odjemalcem ČEVLJARNA

GEC FRANC

TRST - ROJAN — Piazza tra i rivi

Vesele božične praznike vošči

Gostilna „DVOR“

V STEVERJANU

MLEKARNA

ŽAGAR - ROJAN

vošči svojim cenjenim odjemalcem vesele božične praznike in mnogo sreče v novem letu!

BERITE — SIRITE

KNJIŽICE

Januarja izide nova številka:

»MI IN NAŠI OTROCI«

TRGOVINA JESTVIN

MARC IGNACIJ

TRST — ul. S. Marco 10

TRGOVINA JESTVIN

Franc Besinovič

TRST — Trg. sv. Frančiška 8 — Tel. 36-809

ZOBOZDRAVNIK

Dr. PAVLICA

TRST — ul. Ritmeyer 13 — Tel. 31-813

TRGOVINA JESTVIN

URDIH

TRST — ul. Fabio Severo 105 — Tel. 55-618

MIRODILNICA

Karel Podobnik

OPČINE — Proseška ul. 22 — Tel. 21-552

GOSTILNA

„AL GAMBERO“

TRST — ul. Udine 37 — Tel. 24-938

URARNA - ZLATARNA

Mikolj

Trst, Campo S. Giacomo 3 - Telef. 93-881

Vesele Božične praznike voščijo naslednje trvdke:

Trgovina

JERCOG

v DOLINI

želi vesele praznike vsem svojim gostom

Kuret Miran

UVOZ - IZVOZ

ZALOGA DOMAČIH IN SORTNIH VIN TER LIKERJEV

TRST - Ul. della FABBRICA 4 - Tel. 55-751

Poleg drugih vin Vam nudi pristna istrska
in vipavska vina ter kraški teran po ugodnih cenah

MANUFAKTURNA TRGOVINA

Jože Podobnik

OPCINE — Narodna ulica 44 — Telefon 21-090

TRGOVINA JESTVIN

Štrajn Avguštin

DOLINA

Vista

TRST

VIA CARDUCCI 15

Telefon 29-656

Bogata izbira naočnikov,
daljnogledov, toplomerov
in fotografskega materiala

Ko gradite ali prenavljate svoje
domove, se oglasite v trgovini

JOSIP TERČON

NABREŽINA

Dobili boste v zalogi najboljše
železno in stavbno gradivo

Literarni pogovori

L. S. Izid decembrske številke smo nekoliko zadržali, da bo lahko posvečena božiču, zato v njej tudi prevladuje božična tematika. Zdelo se nam je prav, da pride v naše domove prav za praznike, ko bodo imeli ljudje malo več časa, tudi več branja.

Zaradi tega je Vaša pesem Advent, ki kliče Odrašenika, časovno nekoliko zakasnela. A sicer imate lep jezik in Vam beseda lepo teče. Izogibati se morate le opuščanja vokalov; da si pomagate v tekoči ritem (t'mina...!). Skušajte dati pesmi kako osebno noto, kako večje osebno doživetje. Napisali ste religiozno pesem, a je taka, kot jo je včasih pisal Sardenko ali Matij Elizabeta. Danes smo tudi v umetnosti že našli nove izraze, sodobnemu človeku moramo svoja čustva povedati drugače, kot so jih nekoč. Stara šablona bo nezanimiva in bo ostala le ritmična vaja.

Mnogo premalo imamo resničnih religioznih pesnikov. Močnih, velikih umetnikov. Pogrešamo umetnin, ki bodo odraz in izraz katoličana tega časa, njegovih bojev in zmag, pa tudi padcev, ki pa bo vstal ves svetel in prečiščen. Nekateri narodi imajo prav v današnjem času velike katoliške umetnike.

Ne opustite pesmi, ki bo imela ta izraz v sebi. Le to glejte, da bo rasla v umetnino. To pa Advent še ni.

Zelo bomo veseli Vaših obljubljenih prispevkov tudi iz folklornih ali zgodovinskih področij. Spomini, ki jih obljublimate, bodo gotovo zanimivi. Podpirajte še naprej Mladiko!

Nadja, Vaša proza Znamenje v planini je tudi časovno nekoliko zapoznela, morda bi prišla prav poleti. A do tedaj boste gotovo že kaj novega napisali. Veste, to je bolj naloga, šolska naloga. Morali boste dati nekaj več svojega doživetja in gledanja v vsako pisanje. Morda boste napisali zgodbo, a ne staro in navadno, kakor smo jih že stokrat brali, pač pa nekaj novega. Danes prihajajo drugačni ljudje na planino kot nekoč — napišite zgodbo o tej mladini. Danes redki romajo na božjo pot na goro, mnogi se vozijo — grade vzpenjače... Pišite o enih in o drugih; o tistih starih dobrih ljudeh z veliko vero in velikimi ideali in o novih ljudeh, ki so pogosto brez njih. Imam vtis, da boste počasi lahko pisali bolj samostojno in novo in sodobno.

I.R. Potopis — čakali smo ga. Zal le, da ni še zrel. Premalo je zanimiv, premalo duhovit in — tudi jezikovno le preveč grob. Manjše jezikovne napake lahko popravimo, večjih in le preštevilnih pa ni mogoče. Čakamo tedaj novih prispevkov in — boljših.

V.R. Oprostite, Vaša razpravica še zdaj ni prišla na vrsto, predvsem zaradi prevelikega obsega. Vzame nam preveč prostora in skoraj ne vem; kaj bi mogli krajšati. Za zdaj bo pač še morala malo počakati. **Jože Peterlin**

Za dobro voljo

Ta se je zgodila v vlaku. Nek mladenič vpraša sopotnika, starejšega gospoda, koliko je ura.

»Pozanimajte se zanjo pri železničarju!« mu odgovori sopotnik.

»Ali se vam zdi to način odgovora svojemu sopotniku?«

»Poslušajte,« mu odvrne starejši gospod. »Če vam prijazno odgovorim, boste takoj začeli pogovor z mano in ko vam bom povedal, kje stanujem, mi boste odgovorili, da niste še nikoli bili tam, in jaz vas bom zato moral povabiti na kosilo. Pri meni doma boste spoznali mojo hčerko, v katero se boste zaljubili in jo boste hoteli imeti za ženo. Vedite že sedaj, malopridnež, da ne bom nikoli dovolil, da se moja hči poroči z nekom, ki nima niti ure!«

Nek prijatelj drugemu: — Pomisli, da Ivan sploh ne misli na bodočnost. Čez mesec dni se bo poročil in še sedaj ni preskerbel službe svoji zaročenki.

Dekle svojemu zaročencu, medtem ko opazuje zaročni prstan: Nisem rekla, da je majhen. Rekla sem, da vse moje prijateljice ne vidijo zelo dobro.

Nek ruski profesor je razlagal praktičnim študentom kakšen napredek je dosegla Sovjetska zveza na področju znanosti in tehnike. »Že dva satelita smo poslali v vesemirje« je razlagal, »in v kratkem bomo sposobni iti na luno. Čez kako leto ali dve bomo lahko že šli na Mars ali Venero. Potem pa na vse planete. Ali ni to čudovito?«

Vsi dijaki so prikimali.

»Je kdo med vami, ki bi rad kaj vprašal?«

Nek študent dvigne roko in reče: »Tovariš profesor, kdaj bomo pa lahko šli na Dunaj?«

V neki gostilni ponudi nekdo svojemu prijatelju — vinskemu bratcu grozd. Ta pa ga zavrne rekoč: »Ne, hvala! Res mi ne gre vino v tabletah.«

»Če mi obljubite, da ne boste kadili do polnoletnosti, vam bom podaril za enainvajseti rojstni dan petdeset tisoč lir,« je predlagal oče svojim sinovom.

Sedemnajstletna hčerka je bila prva, ki je vzkliknila: »Kaj? 50.000 lir! To je čudovito! Seveda ti obljubljam!«

Petnajstletni Janko je nekoliko pomišljal in šele nato dejal: »Moram premisliti. Do enainvajsetega leta je še daleč in ne vem ali naj bi se obvezal do tedaj.«

Potem se je obrnil do najmlajšega, desetletnega Jožeta, ki je poslušal ves razgovor z zelo resnim obrazom.

»In ti Jožko?« ga je vprašal.

»Toda očka«, je vzdihnil mali, »zakaj mi tega nisi prej povedal?«

Vesele Božične praznike voščijo naslednje trdke:

Če želite imeti res lepe cvetlične šopke
ali vence, jih naročite u cvetličarni

TRST - Ul. dell'Istria 17 - Telefon 95-052

IVANKA

PEKARNA IN SLAŠČICARNA

SANCIN

Škedenj - Ul. Soncini 153 - Telefon 93-241

SLOVENSKA GOSTILNA

Panada Lastnica: Lia Pipan & Co.

Trst, ob Velikem kanalu proti cerkvi
sv. Antona Novega, ul. Rossini 10

Lesni
trgovec

IVAN VETRIH

GORICA - Ulica Lantieri 5 - Telefon 25-27

ČEVLJARNA

Kašič Benedikt

Gorica - Ulica Rastel 1

TRGOVINA JESTVIN

BRUMAT

GORICA - Ulica Rafat - Telefon 37-12

Dobro in solidno boste postreženi v trgovini

Anton Bak

TRST, Via S. Cilino 34

trgovina jestvin in zaloga
oglja, drv in petroleja

TRDKA

Kerže

TRST

P.zza S. Giovanni, 1
Telefon 35-019

CENA LIR 100.-